10. KULTUURIPÄRAND - RAAMATUKOGUD

- **rahvaraamatukogud**
- **teadus- ja erialaraamatukogud**
- **kooliraamatukogud**

Raamatukogude arv:	**1 125**	**raamatukogu**	(2007. a)
Töötajate arv:	**3 253**	**inimest**	(2007. a)
Tulud:	**627**	**mln kr**	(2007. a)

SISUKORD

SISSEJUHATUS 3

LÜHIKOKKUVÕTE 5

10.1. PAKKUMINE 6
- 10.1.1. Raamatukogude arv. Töötajate arv. Tulud-kulud 6
- 10.1.2. Regionaalne paiknemine 7
- 10.1.3. Raamatukogude välissuhted 7
- 10.1.4. Suurema kasutajate arvuga raamatukogud 8
- 10.1.5. Alavaldkondade ülevaated 9

10.2. NÕUDLUS 23

10.3. ORGANISATSIOON JA POLIITIKA 25
- 10.3.1. Riiklikud toetusmeetmed 25
- 10.3.2. Organiseeritus 26
- 10.3.3. Seosed teiste tegevusvaldkondadega ja loomemajanduse sektoritega 27

10.4. HARIDUS 28

10.5. TUGEVUSED, NÕRKUSED, ARENGUVÕIMALUSED JA TAKISTUSED 29

10.6. ARENGUPROGNOOS 3-5 AASTAKS 31

10.7. EKSPERDID 32

Lisa 10.1. Rahvaraamatukogud (haruraamatukogudega) 2008 33
Lisa 10.2. Teadus- ja erialaraamatukogud 2008 39
Lisa 10.3. Koolid, kus on olemas raamatukogu 2009 42
Lisa 10.4. Lõpetajate arv raamatukogundusalastel erialadel 49

SISSEJUHATUS

Raamatukogud on olulised infoteenuseid pakkuvad organisatsioonid, kelle esmane ülesanne on varustada kogu ühiskonda (sh õpilasi, üliõpilasi, teadlasi) asjakohase värske informatsiooniga. Raamatukogud on ka kuultuuripärandi seisukohalt olulised asutused ja kultuurilooliste andmete säilitamine on üks nende funktsioone, kuid esmatähtis on asjakohase kaasaegse infoteenuse pakkumine. Raamatukogud pakuvad infoteenindusena trükisõna, heli- ja pildikandjate jm infokandjate laenutamise ning kohapeal kasutamise võimalusi, tagades ühtlasi ligipääsu Internetile, andmebaasidele, teaduslikule jm teabele. Tänapäeva Eesti raamatukogud on kaasaegsel tasemel infoasutused.

Rahvaraamatukogu seaduse (1998) kohaselt on rahvaraamatukogude eesmärgiks tagada elanikele vaba ja piiramatu juurdepääs informatsioonile, teadmistele, inimmõtte saavutustele ning kultuurile, toetada elukestvat õppimist ja enesetäiendamist. Raamatukoguteenused on elanikele tasuta kättesaadavad.

Raamatukogud kuuluvad loomemajanduslikku sfääri mitmest aspektist vaadatuna.

Ühelt poolt korraldavad raamatukogud ise *kultuuriüritusi* nagu näitusi (kunsti-, foto-, ajaloo-, koduloonäitusi, samuti näitusi raamatukogude endi materjalide põhjal), kohtumisi kirjanikega, loenguid, seminare, samuti raamatute tutvustusi ja müüke. Raamatukogude ruume kasutatakse teatrietendusteks, kontsertideks, huviringide jm üritusteks. Olulisel kohal on seminaride korraldamise võimaluste tagamine seminariruumide pakkumisega.

Teiselt poolt toovad raamatukogud ka oma *põhitegevuse kaudu* loomeinimeste tegevustulemusi laiema avalikkuseni (kirjandus, trükimeedia). Kirjastustele on raamatukogud oluliseks turusegmendiks.

Raamatukogud *võimaldavad laiale avalikkusele, sh loomeinimestele ligipääsu neile vajalikule infole* (lisaks trükiväljaannetele ka muusika ja kunstikogud). Mitmed raamatukogud teenindavad otseselt loomeinimesi ja loominguliste alade õppeasutusi (näiteks Eesti Kunstiakadeemia Teaduslik Raamatukogu jt), kuid ka laiema avalikkuse kasutuses on rahvaraamatukogude muusikakogud, filmivalik ja Interneti kaudu ligipääs kõikvõimalikule kultuuriinfole nii Eestis kui üle maailma.

Seega võivad raamatukogud ühtlasi olla loomingulise *inspiratsiooni allikaks*.

Kooliraamatukogud võimaldavad noortele kokkupuuteid loomealadega ja soodustavad loominguliste võimete arengut.

Raamatukogudevahelise laenutuse kaudu on võimalik tellida vajalikke teavikuid nii teistest Eesti kui ka välismaistest raamatukogudest.

Seega on raamatukogud lisaks sellele, et nende endi tegevus on loominguline, loomemajanduse seisukohalt ühtaegu veel ka nii sisend- kui väljundlüliks.

Raamatukogud on kultuuriasutusteks, mille külastamine ei sõltu sissetulekust.

Raamatukoguvõrk koosneb eritüübilistest raamatukogudest – rahvusraamatukogust (Eesti Rahvusraamatukogu), rahvaraamatukogudest, teadus- ja erialaraamatukogudest ja kooli-raamatukogudest.

Eesti Rahvusraamatukogul kui riigi kesksel, rahvus- ja parlamendiraamatukogul on eriline roll ja koht raamatukogude süsteemis ja tema töö on määratletud Eesti Rahvusraamatukogu seadusega. Eesti Rahvusraamatukogu tegevust rahastatakse Kultuuriministeeriumi eelarvest.

Rahvaraamatukogud on seaduse kohaselt kohalike omavalitsuse asutused, kuid raamatukogusid toetatakse ka riiklikult, kuna riigi kultuuripoliitika eesmärgiks on tagada vaimse ja materiaalse kultuuripärandi säilimine. Riiklik toetus väljendub rahvaraamatukogude komplekteerimiskulude osalises rahastamises, samuti maakondlike keskraamatukogude koordineeriva tegevuse toetamises. Raamatukogude tegevus- ja ülalpidamiskulude eest kannavad hoolt kohalikud omavalitsused.

Kooliraamatukogud ei ole iseseisvad asutused, kuuludes koolide koosseisu ja nende üheks peamiseks ülesandeks on õppetegevuse varustamine õpikute jm vajalikuga. Lisaks õppekirjanduse kogule on kooliraamatukogudes õpilaste ja õpetajate kasutuses põhikogu.

Teadus- ja erialaraamatukogud on erinevate omanike halduses ja finantseerimisel. Sealhulgas ülikoolide raamatukogusid rahastatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest. Arhiivraamatukogud tagavad eesti keeles ja Eestis ilmunud trükiste ning Eesti kohta informatsiooni sisaldavate teavikute kogu komplekteerimise ja säilitamise.

2009. aastal moodustas kultuuriminister Raamatukogude koostöökoja, mille ülesanne on Eesti raamatukogundust tervikuna puudutavate küsimuste arutamine ja erinevaid raamatukogutüüpe puudutavatele probleemidele lahenduste leidmiseks tegevuskava koostamine ning selle elluviimise jälgimine.

Eesti raamatukogud on hõlmatud ka koostatavas Eesti kultuuripärandi hoidmise ja väärtustamise arengukavas aastani 2030.

LÜHIKOKKUVÕTE

2007.-2008. aasta seisuga oli Eestis üle 1100 raamatukogu: 566 rahvaraamatukogu, 82 teadus- ja erialaraamatukogu ja 477 kooliraamatukogu (kokku 1125). Raamatukogudes oli hõivatud üle 3250 töötaja (2007. aasta seisuga), sh 1678 rahvaraamatukogudes, 1043 teadus- ja erialaraamatukogudes ja 532 kooliraamatukogudes. Ligikaudu 80% töötajaist olid raamatukoguspetsialistid.

Raamatukogude tegevuse eesmärgiks on elanikkonna infoteenindus, kuid kaasaegsed raamatukogud korraldavad ka mitmekesiseid kultuuriüritusi. Mittetulundusliku olemuse tõttu kujunevad raamatukogude tulud eelarvelisel tasandil – nii riigi- kui ka kohalike omavalitsuste eelarvest. 2007. aastal moodustasid raamatukogude tulud kokku 627 mln krooni, kulud 612 mln krooni (seejuures kooliraamatukogude tulude-kulude kohta andmed puuduvad).

Raamatukogude fondides sisaldus 2007. aasta lõpu seisuga 81,6 miljonit teavikut, sh 11,4 mln rahvaraamatukogudes, 65,6 mln teadus- ja erialaraamatukogudes (suurema osa erialaraamatukogude teavikuist moodustasid patendid) ja 4,6 mln kooliraamatukogude põhikogudes.

Eesti rahvaraamatukogude võrk on üldiselt piisavalt tihe ja regionaalselt ühtlaselt arenenud, pakkudes elanikele võimalusi nii kirjanduse kui ka muude teavikute laenutamiseks ja Interneti kasutamiseks.

Teadus- ja erialaraamatukogude tase vastab eksperthinnanguil Eesti ülikoolide ja teaduse arengu vajadustele, kuid hooned ja hoidlatingimused vajaksid investeeringuid.

Kooliraamatukogud, mis tegelevad nii õppekirjanduse- kui ka põhikoguga, vajaksid paljudes koolides põhikogule täiendavat tähelepanu selle õppetööd toetava funktsiooni tagamiseks.

Eritüübilised raamatukogud kuuluvad erinevate ametkondade haldusalasse, nende probleemid on erinevad ja vajavad erinevaid lahendusi.

Raamatukogude kasutajate arv ulatus 2007 aastal kõikides raamatukogutüüpides kokku 746 tuhande inimeseni (s.o teatud kattuvusega). Erinevate sotsiaaluuringute põhjal võib eeldada, et ka tegelik raamatukogude kasutajate arv ulatub Eestis ligi 700 tuhande inimeseni.

Raamatukogude vajalikkusele viitab asjaolu, et Eesti elanike lugemus on üks kõrgemaid Euroopas, lugemise kui puhketegevusega tegeles 2007. aastal 79% Eesti 15-aastastest ja vanematest elanikest.

Lähiaastatel võivad raamatukogusid mõjutada eelarveprobleemid ning areng eeldab otsustelt perspektiivitunnet ja vastutustundlikkust.

10.1. PAKKUMINE

10.1.1. Raamatukogude arv. Töötajate arv. Tulud-kulud.

Raamatukogusid oli Eestis kokku üle 1100, neis oli hõivatud 3253 töötajat, sealhulgas 2648 raamatukoguhoidjat (2007. aasta seisuga). Raamatukogusid rahastati 2007. aastal 627 mln krooni ulatuses, kulud ulatusid 612 mln kroonini[1] (tabel 10.1).

Raamatukoguteenuste kasutajate koguarv küündis tõenäoliselt 700 tuhande inimeseni. Kogud hõlmasid üle 80 mln teaviku[2] (81,5 mln 2007).

Raamatukogude arv oli aastail 2006-2007 enam-vähem püsiv ja majanduslikud võimalused paranesid.

Tabel 10.1. Raamatukogude põhinäitajad 2006-2007

	Arv	Töötajate arv		Tulud, mln kr		Kulud, mln kr		Kasutajate arv[3], tuh	
	2007-2008	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Rahvaraamatukogud	566	1678	1678	289	362,8	287,5	361,3	411	381
Teadus- ja erialaraamatukogud[4]	82	1050	1043	234,2	263,7	224,0	250,4	164	203
Kooliraamatukogud	477	559	532	..	..	..	..	165	162
Kokku	1125	3287	3253	523,2	626,5	511,5	611,7	740	746

Allikad: Eesti Rahvusraamatukogu, Haridus- ja Teadusministeerium

Töötajate arv näitas eriala- ja teadusraamatukogudes ja kooliraamatukogudes aastail 2006-2007 jätkuvalt väikest vähenemistendentsi, rahvaraamatukogudes oli see püsival tasemel. Raamatukoguspetsialistide arv moodustas 80% kogu töötajate arvust.

Raamatukogude tuludena saab käsitleda vaid rahva- ning teadus- ja erialaraamatukogude tulusid, sest kooliraamatukogud kuuluvad koolide koosseisu.

Raamatukogude tuludest pärines 2007. aastal 45% riigieelarvest ja 48% kohalikelt omavalitsustelt, 7% muudest allikatest (sh annetustest).

Raamatukogude kuludest suurema osa moodustasid tööjõukulud, mis vaatamata võimaluste paranemisele, jäid kogukuludes 49% piiresse. Komplekteerimiskulud moodustasid 2007. aastal kogukuludest veerandi (154,6 mln kr). Vaatamata komplekteerimiskulude teatavale kasvule, on

[1] Eesti Rahvusraamatukogu raamatukogustatistika andmed.
[2] Teavik – infot kandev objekt raamatukogus, näiteks trükis, foto, plaat, mikrofilm vms.
[3] Eri liiki raamatukogude kasutajate arv kattub osaliselt.
[4] sh Eesti Rahvusraamatukogu

maakonnaraamatukogude andmeil järjest tõusnud ka teavikute keskmine maksumus, 2008. aastal kergitas raamatute hinda käibemaksu tõus.

Investeeringute osakaal kasvas 2007. aastal 5%-lt 10%-le (61 mln kroonini). Vaatamata investeeringute kasvule, on vajadus mõnedes raamatukogudes investeeringute järele suur.

Seoses tehnilise taseme arenguga on kasvanud kulutused info- ja kommunikatsiooni-tehnoloogiale. Teadus- ja erialaraamatukogudes ning rahvaraamatukogudes ulatusid need 2-3%-ni kuludest (2007. aastal).

Raamatukogude endi majandustegevusest laekuva tulu kohta koondandmed puuduvad, kuid see moodustab kogutulust väikese osa. Suurimaks on majandustegevusest laekuvate tulude osakaal eelarves Eesti Rahvusraamatukogul (9%, 2007. a), seda peamiselt tänu kultuurikeskuse olemasolule ja tegevusele[5], ülikoolide raamatukogudes ei ületanud see 4%, rahvaraamatukogude omatulud jäid 1-2% piiresse eelarvest.

Majandustegevusest laekuvate tulude hulka kuuluvad näiteks koolitus- ja näituseteenused, kopeerimine ja skaneerimine jne.

Osa raamatukogude hinnangul on alarahastamine muutunud tõsiseks takistuseks strateegiliste eesmärkide täitmisel. Tulude kasv aastail 2006-2007 ei kajasta reaaltulude kasvu, kuna ka hinnad kasvasid sel perioodil kiiresti. Osa raamatukogusid on arvamusel, et praegune eelarve ürituste arvu kasvu ei võimalda, pigem hakkab esinemistasude ja kulutuste kasvades nende arvu piirama.

10.1.2. Regionaalne paiknemine

Regionaalne paiknemine sõltub eri raamatukoguliikide puhul erinevaist tegureist, seetõttu on seda käsitletud eri raamatukoguliikide ülevaadetes.

Rahvaraamatukogude võrk on hästi välja arenenud ja vastab rahvastiku paiknemisele. Teadus- ja erialaraamatukogud koonduvad üldreeglina suuremaisse linnadesse. Kooliraamatukogude asukohad peegeldavad koolivõrgu korraldust.

10.1.3. Raamatukogude välissuhted

Raamatukogude kui elanikkonna infoteeninduse asutuste puhul ei saa ekspordivõimest tavatähenduses rääkida. Välisturistid võivad osaleda küll raamatukoguüritustel ja külastavad raamatukogusid, kuid täpsem teave selle kohta puudub.

[5] Eesti Rahvusraamatukogu tegevusaruanne 2007. Tegevuskava 2008.

Küll aga toimivad sidemed välisraamatukogudega *raamatukogudevahelise laenutuse raames (RVL)*, mis vastavalt kasutajate soovile vahendab Eestisse teavikuid väliskogudest ja laenutab väliskogude tellimusel teavikuid Eestist väljapoole. Rahvusraamatukogu raamatukogustatistika kohaselt saadi välisriikidest 2007. aastal 103 tellimust, millest 78 täideti. Eestist esitati välisraamatukogudele 3111 tellimust, millest 2559 täideti. Seega ületas "import" ses osas tunduvalt "eksporti", mis on ka mõistetav Eesti väiksuse tõttu. Raamatukogudevahelise laenutuse süsteem toimib ka Eesti-siseselt, kuid välisraamatukogudega suhtlevad teadus- ja erialaraamatukogud. Raamatukogudevaheline laenutus toimub tellija kulul.

Teatavas mõttes on kultuuriteabe ekspordiga tegemist ka siis, kui raamatukogud ise suhtlevad välisriikidega otsesidemete baasil, näiteks eksponeerides välismaal näitusi või käivad meil kogemusi omandamas teiste riikide raamatukogude esindajad või esinevad Eesti raamatukoguspetsialistid välismaistel üritustel.

Import avaldub ka võõrkeelsete teavikute tellimises raamatukogudele. Rahvaraamatukogude kogudes olevaist teavikuist ligi 20% olid 2007. aasta seisuga võõrkeelsed, millest omakorda 91% venekeelsed. Võõrkeelsete teavikute laenutuste osakaal rahvaraamatukogudes ulatus 2007. aastal viiendikuni.

Teadus- ja erialaraamatukogudel on välisteavikute osakaal komplekteerimisel küllaltki suur, näiteks Eesti Rahvusraamatukogul 69%.

Teabe impordiks on ka ligipääsu ostmine teadusandmebaasidele, millele 2003-2008 kulus kokku ligi 100 mln kr (nn e-andmebaaside ühishange Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi ELNET poolt).

10.1.4. Suurema kasutajate arvuga raamatukogud

Raamatukogunduses võrreldakse raamatukogusid enamasti kogude (fondide) mahu alusel, kuid käesolevas loomemajanduslikus ülevaates on võetud võrdluse aluseks kasutajate arv. Suurema kasutajate arvuga raamatukogude hulka kuuluvad nii ülikoolide kui ka rahvaraamatukogud (koos harukogudega; tabel 10.2).

10 suuremat raamatukogu teenindasid antud andmeil 44% kõigist raamatukogude lugejaist (kattuvalt), neis oli hõivatud 40% raamatukogude töötajaist ja nende tulud moodustasid ligikaudu 52% raamatukogude tuludest (2007).

Tabel 10.2. Suurema kasutajate arvuga raamatukogud 2007

	Raamatukogu (koos haru-raamatukogudega)	Kasutajate arv		Eelarve, mln kr		Töötajate arv		Teavikute arv, mln
		2007	2008	Kokku	sh teavikutele	Kokku	sh raamatukogu-spetsialistid	
1.	Tallinna Keskraamatukogu[6]	82,4	86,6	52,0	6,4	157	118	1,058
3.	Eesti Rahvusraamatukogu	51,4	46,4	104,9	9,1	432	368	3,187
2.	Tartu Ülikooli Raamatukogu	46,3	51,5	57,4	19,7	180	131	3,857
4.	Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu	43,8	45,5	26,1	5,8	143	117	2,536
5.	Tallinna Tehnika-ülikooli Raamatukogu	19,2	19,3	27,8	13,3	73	73	0,724
6.	Tartu O. Lutsu nim Linnaraamatukogu	35,3	35,8	20,9	3,5	103	90	0,617
7.	Pärnu Keskraamatukogu	16,3	14,5	10,2	2,4	54	48	0,396
8.	Narva Keskraamatukogu	15,1	13,4	11,6	2,4	71	54	0,435
9.	Kohtla-Järve Keskraamatukogu	9,3	9,0	9,8	1,8	44	35	0,451
10.	Viljandi Linnaraamatukogu	8,8	8,2	7,3	0,9	40	28	0,176
	Kokku	327,5	330,2	328,0	65,3	1297	1062	13,437

Allikad: raamatukogude aruanded, kontaktid raamatukogudega

10.1.5. Alavaldkondade ülevaated

Rahvaraamatukogud

Rahvaraamatukogud on regionaalselt väga olulisteks kogukonna keskusteks, kuna nad paiknevad elanikele lähedal ja sageli ei olegi maapiirkondades muid avalikke teenuseid pakkuvaid asutusi. Raamatukogud annavad võimaluse teavikuid laenutada ning tagavad nii kultuurilise kui ka muu teabe kättesaadavuse ka kohapeal või Interneti kaudu.

Rahvaraamatukogu seaduse kohaselt (1998) on rahvaraamatukogu eesmärgiks tagada elanikele vaba ja piiramatu juurdepääs informatsioonile, teadmistele, inimmõtte saavutustele ning kultuurile, toetada elukestvat õppimist ja enesetäiendamist.

[6] 19 üldkasutatavat raamatukogu ja raamatukogubuss 2008. aastal.

Seadus näeb raamatukoguvõrgu kujundamisel ette maapiirkondades vähemalt üht rahvaraamatukogu keskmiselt 500 elanikuga teeninduspiirkonna kohta, linnades 15 000 elaniku kohta. Üldjoontes on raamatukoguvõrgu vajalik tihedus saavutatud ja aastail 2004-2009 püsis rahvaraamatukogude arv ühtlasel tasemel. Rahvaraamatukogude töö põhinäitajad aastail 1990-2008 on toodud tabelis 10.3.

Tabel 10.3. Rahvaraamatukogude töö põhinäitajad 1990-2008

	Raamatu-kogude arv	Fondi suurus keskmiselt raamatukogu kohta, tuh arvestus-üksust	Lugejate arv, tuh	Laenutusi keskmiselt lugeja kohta, arvestus-üksust	Lugejaid 100 elaniku kohta	Töötajate arv	Töökoha-arvutid, sh ka lugejate kasutuses
1990	629	23,6	417,3	21,4	…	1 626	...
1991	634	24,4	403,4	20,9	…	1 968	...
1992	623	17,7	366,8	24,4	…	1 257	...
1993	601	17,9	329,7	29,1	…	1 510	...
1994	605	16,8	344,9	32,1	…	1 500	...
1995	604	17,2	357,5	34,0	25	1 541	...
1996	603	17,4	387,4	35,2	27	1 589	...
1997	602	17,6	407,1	35,7	29	1 620	...
1998	599	17,9	428,4	35,8	31	1 602	...
1999	597	18,2	440,8	35,8	32	1 611	...
2000	585	18,7	449,5	31,2	33	1 607	892
2001	578	19,1	447,8	30,2	33	1 613	1 239
2002	576	19,4	448,3	29,3	33	1 652	1 621
2003	573	19,6	449,4	28,8	33	1 680	1 991
2004	564	20,1	439,8	29,0	33	1 678	2 493
2005	562	20,1	439,7	26,6	33	1 665	2 695
2006	568	19,9	411,3	26,1	31	1 678	2 851
2007	566	20,1	381,0	27,4	28	1 678	3 010
2008	566	20,3	376,4	30,0	28	1 689	3 059

Allikas: Statistikaamet

Eesti Rahvusraamatukogu andmeil olid 2008. aastal töötanud 566-st raamatukogust 561 üldkasutatavad, neist omakorda 20 olid keskraamatukogud, 64 linnaraamatukogud ja 477 maaraamatukogud. Raamatukogude võrk on piisavalt tihe ja vajadus uute raamatukogude avamise järele tekib enamasti vaid uusasumites.

Rahvaraamatukogude teenuseid kasutab keskmiselt iga kolmas Eesti elanik. Neljandiku lugejaist moodustasid 2007. aastal lapsed (kuni 16-aastased). Raamatukogude kasutajate arv[7] on viimastel aastatel näidanud teatavat vähenemistendentsi, seda nii rahvaarvu kahanemise kui ka

[7] Antud töös on raamatukogude lugejate arvu ja kasutajate arvu kasutatud sünonüümidena.

lugemisharjumuste teatava taandumise tõttu (joonis 10.1). 2007. aastani kasvas töökohaarvutite ja raamatukogus töötavate avalike Interneti-punktide arv, kuid tänu üldisele elatustaseme tõusule viimastel aastatel hakati enam kasutama kodu-Internetti ja huvi avalike Interneti-punktide vastu on alanenud ning tehnika vananedes ilmneb senisest enam tehnilisi probleeme.

Samal ajal ei ole laenutuste arv lugeja kohta vähenenud ja ulatus 2007. aastal 27 laenutuseni, 2008. aastal 30 laenutuseni aastas.

Joonis 10.1. Rahvaraamatukogude põhinäitajad 1990-2008

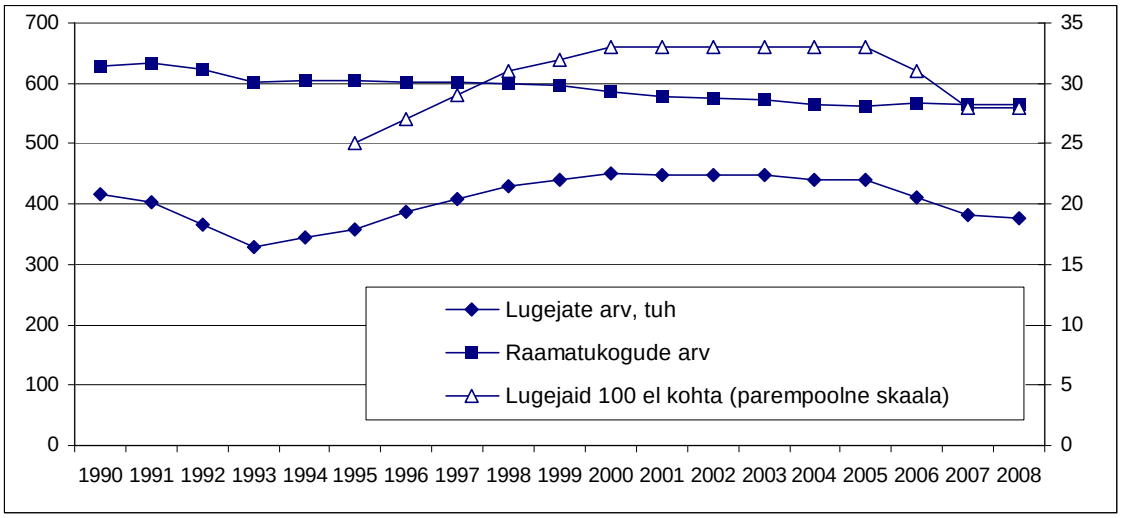

Allikas: Statistikaamet

Maakondades on raamatukogu keskeltläbi iga 600 lugeja kohta, linnades on lugejaid raamatukogu kohta rohkem (Tallinnas näiteks üle 3000; tabel 10.4). Samas on maal lugejaid 100 elaniku kohta rohkem (maakonniti enamasti 32-45% elanikest) kui linnades (Tallinnas näiteks 16%; joonis 10.2). Samuti on maaelanikud veidi aktiivsemad laenutajad kui linnaelanikud (lugeja kohta vastavalt 29 laenutust aastas maal ja 23 laenutust Tallinnas). Samas on linnaelanikud lugejaiks enamasti ka teadus- ja erialaraamatukogudes.

Lugejate arv 100 elaniku kohta on viimastel aastatel peaaegu kõikjal näidanud väikest langustendentsi. Põhjuseks on olnud ka elatustaseme tõus, mis võimaldas osta rohkem kirjandust koju. 2009. aastal on töötuse kasvades ilmnenud taas teatud huvi kasv raamatukogude vastu. Mingil määral pidurdab seda mõnede raamatukogude lahtiolekuaegade lühenemine.

1678 rahvaraamatukogude töötajast 1358 (ligikaudu 80%) olid raamatukoguhoidjad, kellest 54% oli raamatukogundusliku haridusega (2007. aasta seisuga).

Raamatukogustatistika andmeil sisaldasid rahvaraamatukogude kogud 2007. aasta lõpul kokku 11,4 mln arvestusüksust teavikuid, millest enamik (11 mln) olid raamatud (tabel 10.5). 2007. aasta jooksul lisandus kogudesse 463 tuh raamatut, 20,4 tuh ajakirja (aastakäiku[8]), 7600 auvist[9], 1029 elektroonilist teavikut. Lisandunud raamatutest 57% oli ilu- ja lastekirjandus. 8% aasta jooksul lisandunud raamatutest saadi annetusena.

[8] Ajakirjanduse aastakäik loetakse üheks arvestusüksuseks.
[9] Auvised – audio- või videokandjal teavikud.

Tabel 10.4. Rahvaraamatukogud maakonniti 2007

	Rahvaraamatu-kogude arv (harukogudega)	Lugejate arv, tuh	Lugejaid kesk-miselt raamatu-kogu kohta	Lugejaid 100 elaniku kohta	Töötajate arv
Harjumaa	80	99,4	1 241	19	339
Tallinn	22	63,8	3 039	16	161
muu Harjumaa	58	35,6	614	28	178
Hiiumaa	7	4,5	637	44	25
Ida-Virumaa	46	41,3	898	24	256
Jõgevamaa	31	14,0	458	38	65
Järvamaa	33	13,2	400	36	83
Läänemaa	23	8,9	388	32	48
Lääne-Virumaa	43	23,4	544	35	109
Põlvamaa	35	12,5	356	40	68
Pärnumaa	47	30,8	656	35	114
Raplamaa	34	13,8	406	38	79
Saaremaa	31	13,8	445	40	59
Tartumaa	55	54,7	995	37	198
Valgamaa	25	11,6	465	34	56
Viljandimaa	42	21,8	518	39	108
Võrumaa	34	17,2	505	45	71
Maakonnad kokku, v.a Tallinn	545	317,2	582	34	1 517
Eesti kokku	566	381	673	28	1 678

Allikad: Statistikaamet, Eesti Rahvusraamatukogu

Joonis 10.2. Lugejate arv rahvaraamatukogudes 100 elaniku kohta 2005-2007

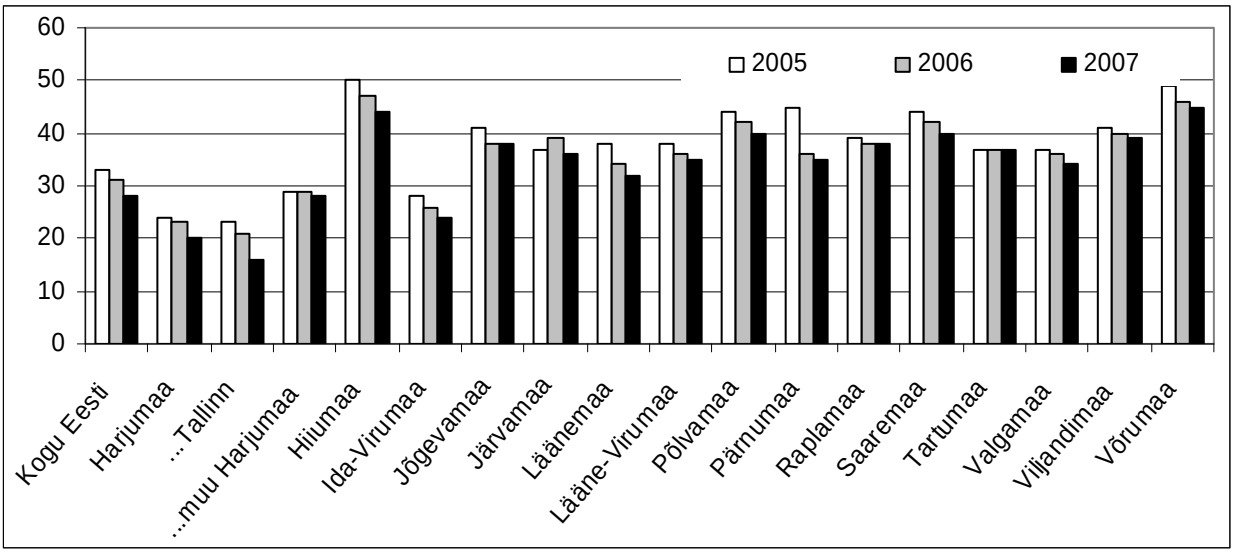

Allikas: Statistikaamet

Tabel 10.5. Rahvaraamatukogude teavikute arv 2007, tuhat

Raamatud	11 111,8
Ajakirjad (aastakäigud)	150,0
Auvised	82,3
Elektroonilised teavikud	4,6
Käsikirjad	0,2

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu

Rahvaraamatukogude seaduse kohaselt eraldatakse osa kogude komplekteerimiseks vajalikest vahenditest riigieelarvest, osa rahastavad kohalikud omavalitsused. Teeninduspiirkonna ühe elaniku kohta eraldati komplekteerimiskuludeks riigieelarvest 2007. aastal 30-31 kr ja 2008. aastal 32 kr.

Kokku moodustasid komplekteerimiskulud 2007. aastal 72 mln kr, millest 33,5 mln kattis riik, 38,1 mln omavalitsused ja 0,4 mln saadi muudest allikatest (2008. aastal kokku 75 mln kr).

Aastail 1994-2000 moodustasid komplekteerimiskulud rahvaraamatukogude jooksevkuludest enam-vähem kolmandiku[10], kuid seejärel on nende osakaal jooksevkuludes kahanenud ja langenud 2007. aastaks 23%-ni. Absoluutväärtuses kasvasid komplekteerimiskulud 2007. aastaks 2000. aastaga võrreldes 41%, kuid arvestades trükiste hinnatõusu, on reaalkasv olnud märksa aeglasem. 2008. aastal kasvas riigieelarveline komplekteerimiskulude finantseerimine 34,8 mln kroonini (4% 2007. aastaga võrreldes), 2009. aastal rahalised võimalused vähenevad.

Omavalitsuste osa komplekteerimiskuludes on kümne aastaga (1997-2007) tõusnud 40%-lt 53%-ni. Kohalikud omavalitsused on rahastanud teavikute oste erineval määral, seejuures on suuremate linnade raamatukogud (Tallinn, Tartu, Narva, Kohtla-Järve jt) saanud elaniku kohta keskmisest märksa vähem komplekteerimisraha ja vastavate maakondade näitajad on keskmisest madalamad (vt joonis 10.3).

Kohalikud omavalitsused, kelle asutuste hulka rahvaraamatukogud kuuluvad, on ka rahvaraamatukogude peamised rahastajad (joonis 10.4), kelle osakaal rahvaraamatukogude kogutuludes on tõusnud 87%-ni, riigilt saadi 11%. Kogukuludest moodustasid 46% tööjõukulud, 23% komplekteerimiskulud, 14% investeeringud ja 17% muud kulud (2007. aasta seisuga; vt tabel 10.6).

Kui raamatukogustatistika kohaselt laekus 2007. aastal kohalikelt omavalitsustelt raamatukogude toetuseks 301 mln kr, siis Rahandusministeeriumi 2007. aasta KOV-de eelarvete aruanne näitab, et kokku toetati omavalitsuste poolt raamatukogusid 2007. aastal 375 mln krooni ja 2008. aastal 479 mln krooniga (kasv 28%; tabel 10.7).

[10] Kogukulud ilma investeeringuteta. Allikas: Raamatukogud ja raamatukogundus taasiseseisvunud Eestis. Artiklite kogumik. Tallinn, 2002, lk 49.

Omavalitsuste rahaeraldistes võivad kajastuda ka eriala- ja teadusraamatukogudele eraldatud summad. Samas kõik omavalitsustelt eraldatud summad raamatukogude aruannetes ei kajastu, näiteks investeeringud ehitistesse (2008. aastal viidi Pärnus lõpule keskraamatukogu hoone ehitus). Tallinna linn on renoveerinud igal aastal 1-2 haruraamatukogu, 2008. aasta algusest töötab raamatukogubuss Katariina Jee.

Joonis 10.3. Rahvaraamatukogude komplekteerimiskulud elaniku kohta 2007

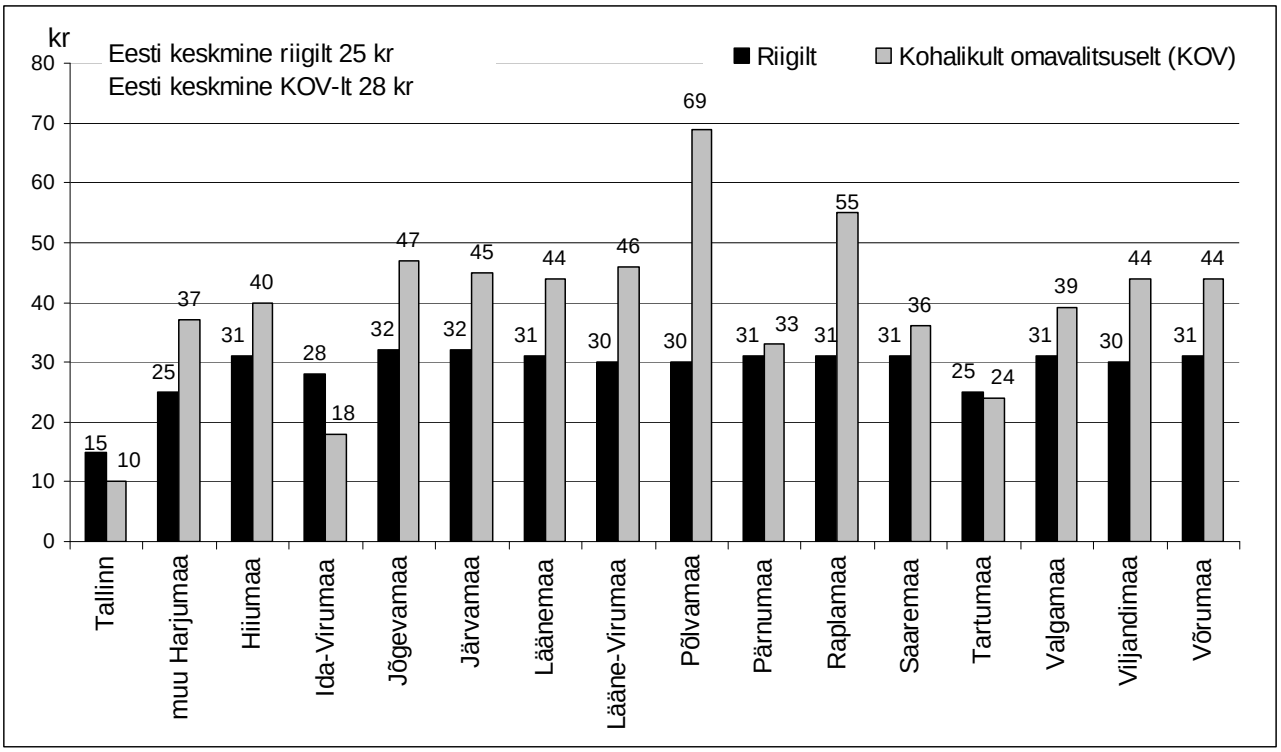

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu

Joonis 10.4. Rahvaraamatukogude tulud riigilt ja omavalitsustelt 2000-2008

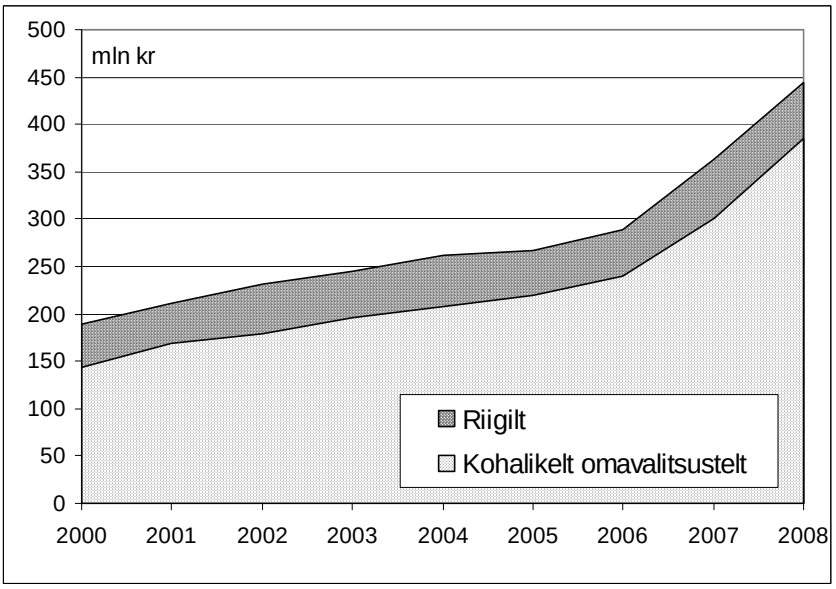

Allikas. Statistikaamet

Tabel 10.6. Rahvaraamatukogude tulud-kulud 2006-2007

	2006		2007		Kasv 2007/06, +/- %
	mln kr	%	mln kr	%	
Tulud kokku	*289,0*	*100*	*362,8*	*100*	26
Tulud riigieelarvest	43,1	15	54,7	15	27
Tulud kohalikult omavalitsuselt	240,1	83	300,8	83	25
Tulud muudest allikatest	*5,8*	*2*	*7,8*	*2*	35
Kulud kokku	*287,5*	*100*	*361,3*	*100*	26
Tööjõukulud	140,0	49	165,4	46	18
Komplekteerimiskulud	66,8	25	72,0	23	8
Infotehnoloogiakulud	...	...	11,1	3	...
Investeeringud	17,1	6	51,7	14	200
sh ehitistesse	...	…	42,6	12	...
Muud kulud	63,6	20	61,1	14	14

Allikad: Statistikaamet, Eesti Rahvusraamatukogu

Tabel 10.7. Kohalike omavalitsuste kulutused raamatukogudele 2007-2008, mln kr

	2007	2008
Harjumaa	98,7	117,0
Tallinn	49,8	69,5
muu Harjumaa	48,9	47,5
Hiiumaa	5,3	4,0
Ida-Virumaa	42,5	44,5
Narva, K-Järve, Sillamäe	24,9	26,8
muu Ida-Virumaa	17,6	17,7
Jõgevamaa	12,9	13,8
Järvamaa	14,6	16,3
Läänemaa	14,1	15,2
Lääne-Virumaa	25,2	25,8
Põlvamaa	18,5	32,8
Pärnumaa	24,8	75,2
Raplamaa	17,2	19,0
Saaremaa	15,0	14,1
Tartumaa	43,0	52,5
Tartu	22,3	27,1
muu Tartumaa	20,7	25,4
Valgamaa	10,9	12,3
Viljandimaa	18,9	21,8
Võrumaa	13,3	14,7
Kokku	374,8	478,9

Allikas: Rahandusministeerium

Teadus- ja erialaraamatukogud

Teadus- ja erialaraamatukogud moodustavad mitmekesise grupi erineva otstarbe ja funktsiooniga raamatukogudest. Enamik neist kogub ja vahendab teadus- või arendustegevuse alast, samuti kõrgkooliõppega seotud teavet. Lisaks trükiteabele võimaldavad ostetud elektrooniliste teadusandmebaaside litsentsid tarbijaile ligipääsu osale välismaailma teadusinformatsioonist. Teadus- ja erialaraamatukogud on kujunenud teadmistepõhise Eesti arengu üheks oluliseks eelduseks.

Teadus- ja erialaraamatukogude hulka kuuluvad *Eesti Rahvusraamatukogu (RR), ülikoolide* ja teiste *kõrgharidusasutuste* raamatukogud ja *erialaraamatukogud*. Erialaraamatukogude gruppi kuuluvad omakorda mitmesuguste *ametiasutuste raamatukogud* (näiteks Eesti Panga raamatukogu, Eesti Patendiraamatukogu, ministeeriumide, arhiivide raamatukogud), *teadusasutuste, kutse- ja teadusühingute raamatukogud* (näiteks Eesti Looduskaitse Seltsi raamatukogu, Tallinna Botaanikaaia raamatukogu, Tartu Observatooriumi raamatukogu), *muuseumide* (peamiselt riiklike ja keskmuuseumide) raamatukogud, *meditsiiniraamatukogud* ja muud raamatukogud, näiteks Eesti Hoiuraamatukogu, Pimedate Raamatukogu (eelmise filiaal), Eesti Lastekirjanduse Keskus ja välisriikide kultuuriinstituutide raamatukogud (täpsemalt lisas 10.2). Kõik eriala- ja teadusraamatukogud ei ole laiemale üldsusele avatud.

Keskne roll on *Eesti Rahvusraamatukogul*, mille ülesandeks on Eesti Rahvusraamatukogu seaduse (1998) kohaselt rahvuslike kultuuriväärtuste ja infovarade kogumine, säilitamine ja kättesaadavaks tegemine; teadus- ja arendustegevus ning vastavate infoteenuste osutamine ühiskonnale. Eesti Rahvusraamatukogu kogub ja säilitab Eestis ilmunud ja Eestit puudutavaid teavikuid, peab rahvusbibliograafilist andmebaasi. Rahvusraamatukogu korraldab ka raamatukogundusalast täiendõpet. Eesti Rahvusraamatukogu on parlamendiraamatukogu, mis tagab riigikogu, valitsuse ja riigiasutuste infoteeninduse. Rahvusraamatukogu täidab ka silmapaistvat kultuurikeskuse rolli, toimuvad näitused, konverentsid, teatrietendused, kontserdid jm kultuuriüritused. Rahvusraamatukogu on ühtlasi trükitoodangu ja raamatukogualase statistika koguja ja analüüsija.

Teadus- ja erialaraamatukogude tegevust reguleerivad lisaks *Rahvusraamatukogu seadusele* ka *Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus, Ülikooliseadus, Sundeksemplari seadus* jt seadused. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse alusel nimetatakse *teadusraamatukogud*, samuti *arhiivraamatukogud* Vabariigi Valitsuse poolt tähtajaliselt. 2011. aasta lõpuni on nimetatud teadusraamatukogudeks ülikoolide raamatukogud (vt tabel 10.9) ja arhiivraamatukogudeks Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu, Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu ja Tartu Ülikooli Raamatukogu. Eelnimetatud raamatukogud on ka sundeksemplari saajaiks ja säilitajaiks. Sundeksemplaride kogumisega tagatakse trükiste, auviste ja elektrooniliste teavikute riiklik hoiustamine ja kaitse. Sundeksemplarina säilitatakse 8 eksemplari Eestis ilmunud trükistest ja 2 eksemplari auvistest ning elektroonilistest teavikutest.

Raamatukogualase statistika raames esitas 2007. aasta tegevusaruande 55 raamatukogu teadus- ja erialaraamatukogude grupist (tabel 10.8), kuid raamatukogude tegelik arv on suurem (kõik aruandeid ei esita). Rahvusraamatukogu võrguleheküljel on andmeid üle 80 raamatukogu olemasolu kohta antud grupis (koos allüksustega kokku ligi 150 üksust).

Tabel 10.8. Teadus- ja erialaraamatukogude näitajad 2007

	Tegevus-aruande esitas (arv)	Tegelik arv	Lisaks haru-kogud	Töötajate arv	Kasutajate arv, tuh	Fondi suurus, tuhat arvetus-üksust
Rahvusraamatukogu	1	1	-	432	51,3	3 187
Ülikooliraamatukogud	6	6	59	438	120,8	7 684
Teiste kõrgharidusasutuste raamatukogud	14	19	...	48	18,5	476
Erialaraamatukogud	34	56	7	125	12,6	54 226
Kokku	55	82	66	1043	203,2	65 573

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu

Kasutajaid oli teadus- ja erialaraamatukogudel 2007. aastal kokku 203 tuhat ja kasutajate arv näitas kasvutendentsi. Suurima lugejate arvuga on lisaks Rahvusraamatukogule ülikoolide raamatukogud (6 raamatukogu, tabel 10.9), mille kasutajate arv moodustas 59% kõigist teadus- ja erialaraamatukogude kasutajaist.

Tabel 10.9. Ülikooliraamatukogude näitajad 2006-2008

	Kasutajate arv, tuh			Töötajate arv 2007	Eelarve 2007, mln kr
	2006	2007	2008		
Tartu Ülikooli Raamatukogu	42,3	46,3	51,5	180	57,4
Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu	39,5	43,8	45,5	143	27,8
Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu	19,2	19,2	19,3	78	22,5
Eesti Maaülikooli Raamatukogu	4,2	5,1	5,3	17	4,1
Eesti Kunstiakadeemia Teaduslik Raamatukogu	3,2	3,7	3,5	8	1,7
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Raamatukogu	2,7	2,7	2,7	12	2,6
Kokku	111,1	120,8	127,8	438	114,4

Allikad: Eesti Rahvusraamatukogu, Haridus- ja Teadusministeerium, raamatukogude aruanded

Teiste kõrgkoolide raamatukogusid oli Rahvusraamatukogu andmeil kokku 19. Raamatukogu olemasolu on seadusega nõutav vastavate õppeasutuste akrediteerimiseks.

Muudest raamatukogudest on kindlasti oluline veel Eesti Hoiuraamatukogu, kus säilitatakse teistelt Eesti raamatukogudelt vastuvõetud harvem kasutatavaid trükiseid ja mille filiaal on Eesti Pimedate Raamatukogu, kus on tehtud tänuväärne töö nägemispuudega inimestele teavikute valmistamise näol. Eesti Lastekirjanduse Keskus kogub ja säilitab Eesti lastekirjandust ning korraldab mitmesuguseid kirjandusüritusi lastele.

Teadus- ja erialaraamatukogud paiknevad peamiselt Tallinnas ja Tartus: Tallinnas 70%, Tartus 22%, mujal 8% (Pärnus, Võrus, Haapsalus, Narvas, Kuressaares, Viljandis). Kui arvestada ka ülikoolide jt kõrgkoolide allasutuste raamatukogusid, on geograafia mõnevõrra laiem: vastavate kolledžite juures töötavad raamatukogud lisaks eelmainitud linnadele ka Kohtla-Järvel, Türil, Rakveres (vt lisa 10.2). Erialaraamatukogude teavikute koguarv ulatus 2007. aastal ligi 66 mln arvestusüksuseni, kuid suurema osa sellest moodustasid Eesti Patendiraamatukogu teavikud (peamiselt patendid elektroonilisel kujul). Teavikute arv liikide lõikes on esitatud tabelis 10.10.

Tabel 10.10. Teadus- ja erialaraamatukogude teavikute arv 2007, tuh

Raamatud	10 122,4
Jadaväljaanded	1 784,6
Auvised	103,2
Graafikateavikud, kaardiväljaanded	336,7
Noodiväljaanded	300,4
Käsikirjad	99,7
Mikrovormid	6 331,0
Elektroonilised teavikud	43 675,6
Muud teavikud	2819,4

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu

Töötajaist 82% on raamatukoguhoidjad ja spetsialistid (kokku 852 inimest), koos teenindava personaliga oli 2007. aastal töötajaid kokku 1043. Töötajate arv on 10 aastaga kahanenud 29% võrra (1465-lt 1043-le), seda peamiselt raamatukogude sulgemise tõttu. Teadus- ja erialaraamatukogude *tulud* moodustasid 2007. aastal 263,7 mln kr, millest 86% pärines riigilt, 14% muudest allikatest, (omavalitsuste osa moodustas alla 1%; tabel 10.11 ja joonis 10.5). Komplekteerimiskulud moodustasid 70,4 mln kr ehk 28% kuludest, tööjõukulud 54%, IT-kulud jäid 2% piiresse. Aastail 2005-2007 kasvasid investeeringud põhivarasse, ulatudes 2007. aastal 9 mln kroonini.

Tabel 10.11. Teadus- ja erialaraamatukogude tulud-kulud 2006-2007

	2006		2007		Kasv 2007/06, +/- %
	mln kr	%	mln kr	%	
Tulud kokku	*234,2*	*100*	*263,7*	*100*	12,5
Tulud riigieelarvest	204,2	87	226,1	86	10,7
Tulud kohalikult omavalitsuselt	0,7	0	0,4	0	-42,9
Tulud muudest allikatest	29,3	13	37,2	14	2,7
Kulud kokku	*224,0*	*100*	*250,4*	*100*	11,8
Tööjõukulud	119,3	56	134,7	54	12,9
Komplekteerimiskulud	61,5	29	70,4	28	14,5
Infotehnoloogiakulud	..	..	4,7	2	0
Investeeringud	9,3	4	9,3	4	..
sh ehitistesse	..	..	2,7	1	..
Muud kulud	33,9	11	31,3	12	-7,7

Allikad: Statistikaamet, Eesti Rahvusraamatukogu

Joonis 10.5. Teadus- ja erialaraamatukogude tulud 2000-2007

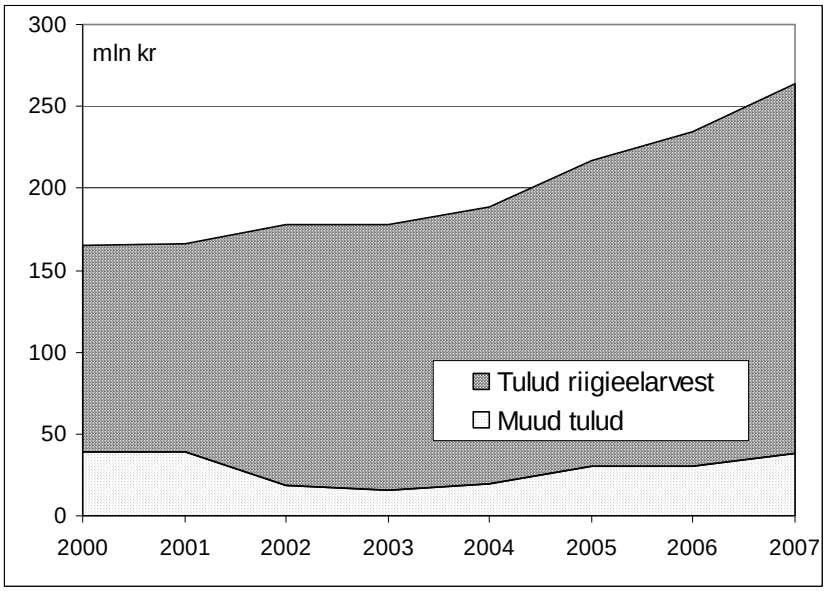

Allikas: Statistikaamet

Kooliraamatukogud

Kooliraamatukogu põhiline ülesanne on vastavalt kooli eripärale õpilaste ja õpetajate varustamine õppe- ja kasvatustööks ning enesearendamiseks vajaliku kirjandusega, audiovisuaalsete jt infokandjatega, nende säilitamine ja kättesaadavaks tegemine, õpilaste iseseisva õpitöö oskuste ja lugemishuvi arendamine. Kooliraamatukogude tööd reguleerib haridus- ja teadusministri määrus "Kooliraamatukogude töökorralduse alused". Kooliraamatukogud on koolide struktuuriüksused. Raamatukogu ülesandeid täpsustatakse iga kooli põhimääruses.

Kooliraamatukogudest saavad õpilased laenutada ilu- ja teatmekirjandust, perioodikat, kasutada auviseid, elektroonilisi teavikuid jm. Kooliraamatukogu peaks õpilasi juhatama raamatute ja kirjandusmaailma juurde ja võimaldama ligipääsu muule, seejuures õppetööga seotud teabele. Pooltes kooliraamatukogudes on lugejate kasutuses Interneti-ühendusega arvuteid. Seega peaks kooliraamatukogud võimaldama ligipääsu ka loomingulisele maailmale, nii teavikute kui Internetiühenduse abil.

Riiklik õppekava asetab olulise rõhu õpilase iseseisva õpitöö oskuse kujundamisele, seetõttu on oluline, et kooliraamatukogus oleks piisavalt ruumi ja võimalusi iseseisva õpitööga tegelemiseks.

2008. aasta veebruaris Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu (ERÜ) kooliraamatukogude sektsiooni poolt koostöös Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskusega läbi viidud kooliraamatukogude kaardistamine näitas, et Eestis oli 2008. aasta veebruari seisuga 455 kooliraamatukogu (lisaks 27 kutseõppeasutustes), millest koolivõrgu muutuste tulemusel oli 2009. aastaks jäänud 450 üldhariduskooli raamatukogu (lisas 10.3). Raamatukogu oli 2008. aastal olemas 98%-l gümnaasiumidel, 73%-l põhikoolidel ja 29%-l algkoolidel (kokku oli Eestis

ülevaatuse ajal 2008. a veebruaris 590 üldhariduskooli). Kuna koolid, kus raamatukogu puudub, on enamasti väiksemad, oli 94% üldhariduskoolide õpilastel võimalus kooliraamatukogu kasutada[11]. Raamatukogustatistika hõlmas andmeid 420 kooliraamatukogu kohta (2007. a).

Kooliraamatukogude regionaalse olemasolu määrab ära koolivõrk. Vastavalt õpilaste arvule on neid nagu koolegi kõige enam Tallinnas, Harjumaal ja Ida-Virumaal. Suuremaid raamatukogusid ei ole mõtet eraldi esile tuua, sest see sõltub otseselt õpilaste arvust ja materiaalsetest võimalustest. Kooliraamatukogude regionaalne jaotus on toodud tabelis 10.12.

Tabel 10.12. Kooliraamatukogud maakonniti 2008

Maakond	Üldhariduskoolides					Kutseõppe-asutustes
	Alg-koolides	Põhi-koolides	Gümnaa-siumides	Õhtu-koolides	Kokku	
Harjumaa	7	36	80	3	136	7
Tallinn	3	14	59	3	79	7
muu Harjumaa	4	22	21	-	47	-
Hiiumaa	-	4	2	-	6	1
Ida-Virumaa	-	10	29	2	41	3
Jõgevamaa	-	6	8	1	15	2
Järvamaa	-	8	7	1	16	2
Läänemaa	2	13	6	1	22	1
Lääne-Virumaa	1	10	13	1	25	2
Põlvamaa	-	8	5	-	13	1
Pärnumaa	1	15	14	1	31	1
Raplamaa	4	10	6	-	20	2
Saaremaa	-	14	4	1	19	-
Tartumaa	3	17	27	1	48	2
Valgamaa	2	11	8	-	21	1
Viljandimaa	2	19	8	-	29	-
Võrumaa	-	10	7	1	18	2
Kogu Eesti	22	191	224	13	450	27

Allikad: Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing, Eesti Rahvusraamatukogu

Kooliraamatukogudes oli 2007. aastal hõivatud 532 töötajat, neist üle kolmandiku osalise koormusega, tehes seda tööd enamasti õpetajatöö kõrvalt. 40% kooliraamatukogude töötajaist oli raamatukogundusliku haridusega[12]. Kooliraamatukogude töötajate arv oli suurim 1998. aastal (704), millest alates on see vähenenud ligi neljandiku võrra peamiselt õpilaste arvu kahanemise tõttu. Haridusministri määrus sätestab raamatukogutöötajate arvu vastavalt kooli õpilaste arvule,

[11] Eesti raamatukogude arengukava 2008-2015. Kooliraamatukogud.
[12] Ibid.

selle kohaselt[13] oleks üle 100 õpilasega koolides nõutav täisametikohaga raamatukogutöötaja. Antud töö käigus saadud info näitab, et 2009. aastal vähendati osas omavalitsustes kokkuhoiumeetmena vastavaid koosseise kehtivale määrusele vaatamata.

Kooliraamatukogude fondidest ligi poole moodustab *õppekirjanduse kogu*, millele kulub ka põhiosa komplekteerimiskuludest. 2007. aastal täiendati õppekirjanduse kogusid 48 mln kr eest. Komplekteerimiskulud olid maakonniti suhteliselt ühtlased, varieerudes 300-450 kr vahemikus õpilase kohta. Õppekirjanduse komplekteerimist toetakse riigieelarvest (alates 2007. aastast iga 1.-12. klassi õpilase kohta 282 krooniga).

Õpikukogule lisaks on lugejate kasutuses *põhikogu* (kokku ligi 4,6 mln teavikut) – ligikaudu 4,5 mln raamatut ja perioodika aastakäike, 79 tuh auvist, 16 tuh elektroonilist teavikut ja ligi 8 tuh käsikirjalist materjali (2007. a; tabel 10.13). Põhikogu komplekteerimist finantseeritakse kooli omaniku poolt, seega enamasti kohalike omavalitsuste poolt. Seetõttu on põhikogud 2008. aasta veebruaris läbiviidud uuringu kohaselt suhteliselt ebaühtlases olukorras ega suuda alati toetada vajalikul määral riiklikku õppekava. Suures osas tuginetakse annetustele.

Tabel 10.13. Kooliraamatukogude põhikogude teavikute arv 2007, tuhat

Raamatud	4 433,1
Ajakirjad	42,3
Auvised	79,0
Elektroonilised teavikud	16,2
Käsikirjad	7,6

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu

Põhikogusid täiendati 2007. aastal ligikaudu 12,2 mln kr eest, mis moodustas viiendiku kooliraamatukogude komplekteerimiskuludest ja keskmiselt 75 kr lugeja kohta[14]. Uusi raamatuid lisandus aasta jooksul põhikogusse ligikaudu 127 tuhat, s.o 4 raamatut iga 5 lugeja kohta. Põhikogu täiendamiseks kulutati 2007. aastal lugeja kohta alates 53-55 kroonist (Tallinnas ja Tartus) kuni 112-165 kroonini (Järva-, Valga- ja Põlvamaal), seega olid võimalused suhteliselt kõikuvad. Ligikaudu 40% kooliraamatukogudest oli 2008. aastal varustatud raamatukogu-programmiga[15]. Kasutati erinevaid programme, kõige enam RIKS, ARX-Raamat ja URRAM programme.

Kooliraamatukogude lugejaskond ulatus 2007. aastal 162 tuhandeni. Keskmiselt laenutas iga lugeja 2007. aastal 13 arvestusüksust (joonis 10.6). Lisaks töö- ja õppimisvõimalustele on osas kooliraamatukogudes võimalik õpilastel ka vaba aega veeta. Võimalused sõltuvad ruumide suurusest, lahtiolekuaegadest jm.

[13] „Lasteaed-algkooli, algkooli, põhikooli ja gümnaasiumi personali miinimumkoosseisu kinnitamine“ sätestab raamatukoguhoidja ametikohtade arvu sõltuvalt kooli õpilaste arvust (70–100 õpilast – 0,5 ametikohta; 101–600 õpilast – 1 ametikoht; 601–900 õpilast – 1,5 ametikohta; üle 900 õpilase – 2 ametikohta).
[14] Eesti Rahvusraamatukogu statistika.
[15] Eesti raamatukogude arengukava 2008-2015. Kooliraamatukogud.

Joonis 10.6. Kooliraamatukogude kasutajate arv 2000-2007

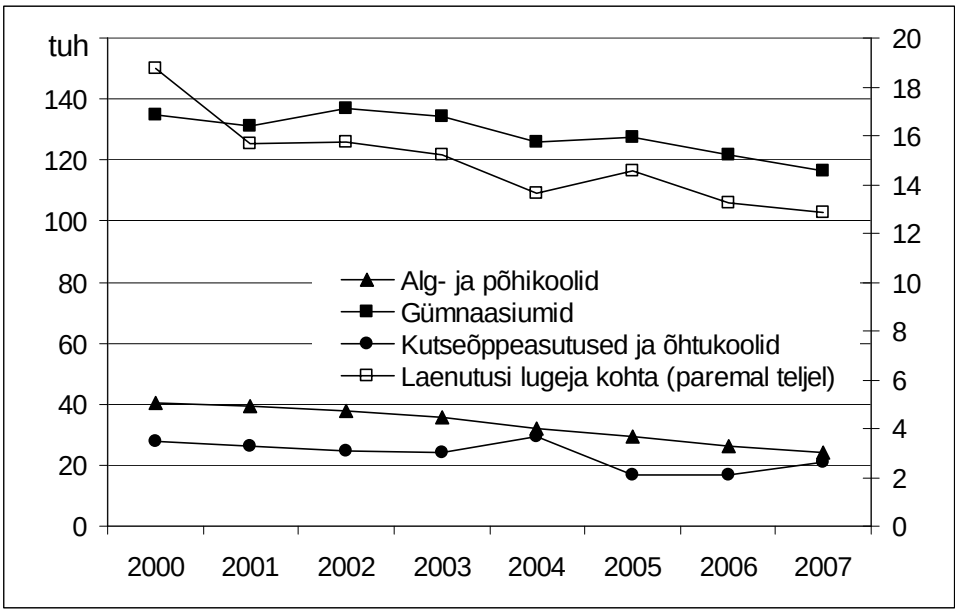

Allikas: Statistikaamet

Kooliraamatukogu kasutusoskuste arendamiseks viiakse õpilastele läbi raamatukogutunde, mis jäävad aga suhteliselt juhuslikuks. Asjatundjate hinnangul tuleks õpilaste viimiseks raamatute juurde ja lugemisharjumuste ja oskuste tekitamiseks teha senisest enam sihiteadlikku tööd, kuna arvutiajastu laste lugemus ja lugemisoskus on ohtlikult langemas.

Kooliraamatukogude arengueesmärkideks on:

- põhikogu komplekteerimise kindlustamine osaliselt riigieelarvest
- koordineeriva keskuse loomine (nõustamine, täiendkoolitus, juhendmaterjalid jne)
- töötajate täiendkoolituse arendamine
- tarkvaralahenduste ühtlustamine
- põhikogu täiendamine peaks moodustama vähemalt kolmandiku (võrreldes õppekoguga), pool sellest tuleks tagada riigieelarveliselt
- tagada piisavalt suured ruumid
- lugejakoolituse arendamine
- parem varustamine õppekavas nõutava ilukirjandusega.

10.2. NÕUDLUS

Täpne lugejate arv raamatukogudes ei ole teada, kuna lugeja võib kasutada mitme raamatukogu teenuseid. Mehhaaniliselt liidetuna ulatuks lugejate arv Eesti raamatukogudes ligi 750 tuhandeni (tabel 10.14). Viimasel ajal on raamatukogudes võetud kasutusele ka ühe keskraamatukogu ja harukogude piires ühtne raamatukogukaart, mis välistab lugeja mitmekordse registreerimise[16].

Paberkandjal trükiste laenutajaile lisanduvad avatud Interneti-punktide külastajad ja raamatukogudes korraldatud üritustel osalejad jt. Raamatukogustatistika fikseeris 2007. aastal üle 10 mln raamatukogukülastuse ja 15 mln laenutust kokku kõigis raamatukoguliikides.

Tabel 10.14. Raamatukogude kasutamise põhinäitajad 2007

	Kasutajate arv, tuh	Külastuste arv, mln	Laenutuste arv, mln
Rahvaraamatukogud	381,0	6,0	10,4
Teadus- ja erialaraamatukogud	203,2	1,7	2,3
Kooliraamatukogud (põhikogu)	161,8	2,7	2,3
Kokku	746,0	10,4	15,0

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu

Seda, et raamatukogukasutajate arv võib Eestis ulatuda 700 tuhande inimeseni, näitavad kaudselt ka kultuuritarbimise uuringud. Saar Polli 2006. aasta kultuuritarbimise uuringu[17] andmeil külastas raamatukogu viimase 12 kuu jooksul 58% Eesti 15-74-aastastest elanikest ehk kokku üle 600 tuhande inimese. Arvestades külastajaina ka uurituist nooremaid ja vanemaid vanusegruppe, samuti harvemini kui kord aastas külastajaid, oleks külastajate koguarv suurem, kuid tõenäoliselt ei ületa see 700 tuhandet inimest.

Küsitluse andmeil olid üle 40% külastajaist sagedased külastajad, kes käisid raamatukogus üle 10 korra aastas. Külastatavus oli uuringu andmeil viimase 4 aastaga (2003-2006) veidi tõusnud (2 protsendipunkti).

Raamatukogud on kultuurivaldkonnaks, mille teenuste kasutamine ei sõltu suuresti sissetulekust ja väiksema sissetulekuga inimesed käivad raamatukogus suurema sissetulekuga inimestest sagedamini. Küll aga sõltub huvi raamatukogude vastu haridusest – haritumad inimesed külastavad raamatukogusid sagedamini. Aktiivseimad külastajad on 15-19-aastased noored. Naised käivad raamatukogus meestest sagedamini, eestlased mitte-eestlastest sagedamini ja maaelanikud linlastest sagedamini.

Vaba aja puudumine on nagu teistegi kultuurivaldkondade puhul peamiseks takistuseks senisest sagedasemale raamatukogus käimisele, mida sooviks teha keskmiselt iga kuues elanik.

[16] Enamasti on selline uus meetod olnud ka külastajate arvu formaalse languse põhjuseks.
[17] Kultuuritarbimise uuring 2006. Saar Poll.

Peamiselt külastati raamatukogusid enesetäiendamiseks, oluliseks külastuse eesmärgiks oli ka meelelahutus ja vaba aja veetmine. Endiselt kasutas enamik raamatukogu külastanud inimestest kojulaenutuse võimalust.

Statistikaameti poolt 2007. aastal läbi viidud kultuuritarbimise uuring näitas raamatukogu-külastajate arvu eelkäsitletust väiksemana, neil andmeil käis raamatukogus eelmisel 12 kuul 45% Eesti 15-74-aastasest elanikkonnast. Sarnaselt eelkäsitletuga näitas ka see uuring, et haritumad inimesed ja naised on suuremad raamatukoguteenuste kasutajad. Tõenäoliselt jääb tegelike raamatukogukülastajate osakaal kahe käsitletud uuringu andmete vahemikku.

Raamatukogude vajalikkust tõendab asjaolu, et lugemisharrastus on Eesti elanike seas populaarne – 79% elanikest loeb puhketegevusena raamatuid (15-aastastest ja vanematest)[18]. Eesti elanike lugemishuvi ületab Euroopa Liidu keskmist (71%), kuid jääb osale riikidele ka alla (Suurbritannia, Saksamaa, Rootsi). Üldiselt kuulub Eesti Euroopa Liidus kõrgema elanikepoolse kultuurihuviga riikide hulka koos Taani, Rootsi ja Hollandiga[19]. Ka teistes riikides on suuremale lugemusele peamiseks takistuseks ajapuudus.

[18] Statistikaameti kultuurielus osalemise uuring 2007.
[19] Eurobarometer Survey on Cultural Values within Europe. European Commission, September 2007.

10.3. ORGANISATSIOON JA POLIITIKA

10.3.1. Riiklikud toetusmeetmed

Riik finantseerib raamatukogusid neile seadusega määratud funktsioonide täitmise tagamiseks. Valdkonda reguleerivad *Avaliku teabe seadus, Rahvusraamatukogu seadus, Rahvaraamatukogu seadus, Kooli- ja gümnaasiumiseadus, Kõrgkooliseadus, Sundeksemplari seadus* jt.

Rahvaraamatukogude osas tagatakse riigieelarvest toetusena osa kogude komplekteerimiseks vajalikest vahenditest, kaetakse Eesti Rahvusraamatukogu tegevuskulud ja tagatakse iga maakonna keskraamatukogu tööjõukulud 4 spetsialistile, kes koordineerivad maakonna rahvaraamatukogude võrgu tööd ja tegelevad kogude komplekteerimisega maakonnas. Riigieelarvest finantseeritakse ka Eesti Hoiuraamatukogu (mille osakonnaks on Eesti Pimedate Raamatukogu) ja Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevuskulusid.

Kuna rahvaraamatukogud on kohalike omavalitsuste asutusteks, kaetakse tegevuskulud (tööjõukulud, kommunaalkulud jm) ning suur osa komplekteerimiskuludest omavalitsuste poolt.

Tabel 10.15. Eraldised raamatukogudele riigieelarvest 2006-2008, mln kr

	2006	2007	2008
Kultuuriministeeriumi eelarvest			
Eesti Rahvusraamatukogu tegevuskulud	80,0	88,6	94,2
sh investeeringud	…	…	5,5
Rahvaraamatukogudele teavikute ostmine	33,9	31,9	35,0
Maakonnaraamatukogude töötajate tööjõukulud	8,2	9,3	10,4
Eesti Hoiuraamatukogu tegevuskulud	7,0	8,1	8,7
sh investeeringud	…	1,6	1,9
Eesti Pimedate Raamatukogu digiteavikute valmistamine	-	-	0,2
Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevuskulud	3,5	5,7	6,0
Raamatukogundusalased arenduskulud	…	0,7	0,9
Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest			
Teadus- ja arhiivraamatukogudele teavikute hankimine	27,6	29,4	36,0
Teadusandmebaaside ühishanked	18,4	19,6	24,0
MTÜ Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium ELNET	2,0	2,0	2,8
Ülikooliraamatukogudele avaliku teenuse kulude hüvitamiseks	-	-	35,0
Õpikud üldhariduskoolide õpilastele	45,3	45,7	43,6
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eelarvest			
Eesti Patendiraamatukogu tegevuskulud	4,4	5,2	5,5

Allikas: Rahandusministeerium

Teadus- ja erialaraamatukogude kulud kaetakse nende ministeeriumide ja ametkondade poolt, kelle haldusalasse kuulutakse, näiteks ülikooliraamatukogudel Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) poolt. Riigimuuseumide raamatukogud kuuluvad vastavaid muuseume haldavate ministeeeriumide haldusalasse, Politseiameti raamatukogu Siseministeeriumi haldusalasse jne. HTM eelarvest rahastatakse ka teadusinfo hankimist teadusraamatukogudele e-andmebaaside ühishankena (Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi ELNET poolt), milleks ajavahemikul 2003-2008 kulus kokku 99,5 mln krooni. Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi rahastamine (2,8 mln kr) on suunatud infosüsteemi ESTER hoolduskuludeks.

Suurimateks investeeringuobjektideks on Tallinna Tehnikaülikooli Teadusraamatukogu ehitus (Euroopa Liidu tõukefondide vahendite toel, toetus 2008. a 171 mln krooni) ja Eesti Kirjandusmuuseumi hoone renoveerimine ja juurdeehitus (toetus 40 mln kr).

Raamatukogudega kaudselt seotud riigieelarveliseks eraldiseks on *Autoriõiguse seaduse* alusel SA Autorihüvitusfond poolt raamatukogude laenutusinfo alusel autoritele väljamakstavad laenutushüvitised (nn laenutus- ja reprograafiahüvitis), millele oli 2008. aasta Kultuuri-ministeeriumi eelarves eraldatud 5,0 mln krooni.

10.3.2. Organiseeritus

Liidud ja ühendused hõlmavad raamatukogunduse alal nii spetsialiste kui raamatukogusid.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing (ERÜ, loodi 1923, taasasutati 1988) esindab raamatukoguhoidjate huve ja koondab üle 770 liikme. ERÜ on rahvusvahelise raamatukoguorganisatsiooni (IFLA[20]) liige. ERÜ ühendab raamatukogu- ja infotöötajaid, raamatukogusid ning raamatukogundusest huvitatud isikuid. Ühingu eesmärkideks on raamatukogunduse arendamine, raamatukoguhoidjate kutsehuvide kaitsmine ja erialahariduse edendamine. Ühing tegeleb raamatukoguhoidjate kutseomistamisega ja vajadusel kutseeksamite korraldamisega. Tegutsevad 7 toimkonda ja töörühma, 3 sektsiooni ning piirkondlikud ühendused maakondades. Ühing tegutseb aktiivselt, korraldatakse koolitusi, seminare, teabepäevi, viiakse läbi üleriigilisi raamatukogupäevi jne. Ilmub ERÜ aastaraamat, koos Rahvusraamatukoguga antakse välja erialaajakirja „Raamatukogu“. Iga-aastaselt antakse välja ühingu aasta- ja teenetepreemiat, tunnustatakse iga maakonna parimat maaraamatukoguhoidjat, nimetatakse *Teadus- ja erialaraamatukogu aasta tegu*. Üle ühe aasta annavad ERÜ ja Tartu Ülikooli Raamatukogu välja Eesti raamatukogunduse rajaja Friedrich Puksoo auhinda ning ERÜ ja Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu bibliograafia auhinda.

Eesti Muusikakogude Ühendus (EMKÜ) esindab muusikaraamatukogusid ja raamatukogude muusikakogusid. Ühendusel on 18 liiget. Püütakse edendada ja paremini korraldada

[20] IFLA – International Federation of Library Associations and Institutions.

muusikakogude tegevust, on läbi viidud ka muusikakogude teemaline uuring. EMKÜ on vastava rahvusvahelise ühenduse IAML[21] liige.

Eesti Kunstiraamatukogude Ühenduse liikmeteks on 8 kunstiraamatukogu. Ühendus tegeleb kunstiraamatukogude arendusega, koordineerides ka sellealast kogude komplekteerimist. Tegutsetakse alates 1999. aastast.

Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium ELNET[22] (loodud 1996; www.elnet.ee) ühendab 13 teadus-, muuseumi- ja linnaraamatukogu. Põhilised tegevusvaldkonnad on e-kataloogi ESTER ja artiklite andmebaasi ISE haldamine ning elektrooniliste teadusandmebaaside ühishanked.

E-kataloog ESTER Tallinn (http://ester.nlib.ee) ja e-kataloog ESTER Tartu (http://ester.utlib.ee) sisaldavad andmeid liikmesraamatukogudes leiduvate teavikute kohta. Andmebaas ISE (Index Scriptorum Estoniae; http://ise.nlib.ee) sisaldab andmeid bibliografeeritud artiklite kohta. Liikmesramatukogudel on kasutada 41 elektroonilist teadusandmebaasi.

Kultuuriministeeriumi juures esindab rahvaraamatukogusid Rahvaraamatukogude Nõukogu.

10.3.3. Seosed teiste tegevusvaldkondadega ja loomemajanduse sektoritega

Raamatukogundus kui kultuurivaldkond seostub eelkõige teiste kultuurivaldkondadega.

Tänapäeva raamatukogudele on väga oluline ka infotehnoloogiline baas (sh spetsiaalsed raamatukoguprogrammid) ja kõrgekvaliteediline telekommunikatsioonitase.

Raamatukogusid loetakse kuuluvaks nn kultuuripärandi valdkonda koos muuseumide, arhiivide, kultuurimälestiste, rahvakultuuri jm lähedaste valdkondadega.

Teiste loomemajanduse sektoritega tekivad sidemed nii raamatukogude põhifunktsiooni – infoteeninduse (lugejateeninduse) alusel kui ka erinevate raamatukoguürituste pinnal. Kogude komplekteerimisel toimivad sidemed nii trükitoodangu kui ka audio-video teavikute kirjastajate ja vahendajatega, kellele raaamatukogud on üheks turusegmendiks. Raamatukogudes korraldatakse ka raamatumüüke. Samal ajal suudavad raamatukogud varustada loomeinimesi erialakirjanduse ja teabega. Raamatukogud tagavad ka laiemale avalikkusele juurdepääsu loomingulisele teabele, seda nii teavikutega tutvumise kui ka e-teenuste kaudu. Raamatukogude Interneti-punktid muudavad külastajaile kättesaadavaks info toimuvate kultuurisündmuste kohta.

Raamatukogude poolt korraldatavate ja seal toimuvate kultuuriürituste arv on viimastel aastatel kasvanud. Kõige sagedamini leiavad aset kirjandusüritused (näiteks kohtumised kirjanikega, kirjandusalased loengud), arvukalt korraldatakse näitusi (kunsti-, foto-, raamatunäitusi jne), muusikaüritusi, etendusi jm.

[21] International Association of Music Libraries
[22] Estonian Libraries Network

10.4. HARIDUS

Raaamatukogundusspetsialiste koolitatakse Tallinna Ülikoolis ja Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias. Täpsemad andmed lõpetajate kohta on toodud lisas 10.4.

Diplomeeritud raamatukoguhoidjate ettevalmistus algas Tartu Ülikoolis 1950ndate aastate lõpus[23]. 1966. aastal loodi raamatukogunduse ja bibliograafia kateeder Tallinna Pedagoogilise Instituudi juurde, millest hiljem kujunes Tallinn Pedagoogikaülikooli raamatukogunduse osakond, mis omakorda nimetati 1994. aastal infoteaduste osakonnaks. Alates 2005. aastast töötab infoteaduste osakond *Tallinna Ülikooli (TLÜ)* koosseisus, kandes alates 2008. aastast TLÜ infoteaduste instituudi nime ja valmistades raamatukoguspetsialiste ette infoteaduse eriala raames.

Tallinna Ülikooli infoteaduse eriala pakub peamiselt bakalaureuseõpet, aga ka magistri- ja doktoriõpet. Käesoleval ajal toimub bakalaureuseõpe infoteaduse erialal. Magistriõpe toimub nii raamatuteaduse kui infojuhtimise erialal. Doktoriõpe toimub nn infojuhtimise ja ka infoteaduse erialal, aastail 2002-2008 kaitsti kokku 3 doktoriväitekirja.

Aastail 1992-2008 lõpetas Tallinna Ülikooli vastavatel erialadel bakalaureuse ja diplomiõppes kokku üle 800 spetsialisti, lisaks omistati üle 100 magistrikraadi.

Viljandis koolitatakse raamatukoguhoidjaid alates 1960. aastast, 1991. aastast alates Viljandi Kultuurikolledži nimetuse all, alates 2005. aastast *Tartu Ülikooli (TÜ) Viljandi Kultuuri-akadeemiana*. Infoteaduste raames õpetatavaks erialaks on *raamatukogundus ja infoteadused* ning *infoteadus ja dokumendihaldus*, millel antakse 4-aastane rakenduskõrgharidus (sh praktiline ettevalmistus). Aastail 1992-2008 lõpetas TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia kokku 308 raamatukogundusspetsialisti. Eriala lõpetajail on võimalik jätkata õpinguid Tartu Ülikooli magistriõppes (2 lõpetajat 2007-2008).

Täiendõpet raamatukoguhoidjatele korraldavad Eesti Rahvusraamatukogu, Tallinna Ülikooli Avatud Ülikool, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia ja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing. Maakondlikul tasemel koolitavad raamatukoguhoidjaid maakonnaraamatukogud.

Eesti Rahvusraamatukogu on aastaid korraldanud kutsekoolitust neile raamatukogutöötajaile, kel puudub raamatukogundusalane eriharidus. Aastas osaleb koolitustel 600-700 raamatukogu-töötajat.

Rahvaraamatukogude arvates on väga hinnatav maakondlike keskraamatukogude poolt läbiviidav täiendõpe, kuna see on ka hinnalt kättesaadavaim. Keskraamatukogud korraldavad koolituspäevi, õppesõite, koolitusreise, arvutikoolitust jm.

Raamatukogutöötajate kutseoskuste väärtustamiseks on välja töötatud raamatukoguhoidja *kutsestandard.* Kutsekvalifikatsiooni taotlemine toimub Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu (ERÜ) kaudu. Kutsetunnistus omistati ERÜ kutsekomisjoni poolt aastail 2005-2008 ligi 600-le (598) raamatukogutöötajale.

[23] Eesti raamatukogud. Ajakirja Raamatukogu väljaanne. Tallinn 2007.

10.5. TUGEVUSED, NÕRKUSED, ARENGUVÕIMALUSED JA TAKISTUSED

Tugevused

- väljakujunenud rahvaraamatukogude võrgu olemasolu
- raamatukogud võimaldavad ligipääsu informatsioonile sõltumata sissetulekust
- Interneti kasutamise võimalused külastajail
- elektroonilise laenutussüsteemi areng
- raamatukogude infosüsteemide ESTER, URRAM ja RIKS areng
- sidusandmebaaside hangete edukas kulgemine
- professionaalsed ja missioonitundega raamatukogutöötajad
- toimiv täiendõppesüsteem
- mitmekülgsete ja huvitavate raamatukoguürituste korraldamine
- hästi toimivad ja tegusad raamatukoguühendused, kes suudavad raamatukogunduse arengule kaasa aidata
- kaasaegsed ruumid enamikus rahvaraamatukogudes
- kõrge lugemishuvi elanikkonna seas
- lugejate arvu kasv teadusraamatukogudes (ülikooliraamatukogudes)
- teadusraamatukogude kogud vastavad õppe- ja teadustöö vajadustele
- erialaraamatukogude kogud on komplekteeritud kaasaegse ja esindusliku erialase kirjandusega
- raamatukogudevaheline toimiv koostöö nii Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi kui ka Teadusraamatukogude Nõukogu tasandil
- koostatud on valdkondlikud arengukavad (rahva-, teadus- ja kooliraamatukogude osas)

Nõrkused

- mitmetes teadusraamatukogudes infrastruktuuri ja hoidlate halb olukord
- paljudes raamatukogudes vajadus hoonete remondi või uuendamise järele
- komplekteerimiskulude piiratus
- teatav ebavajalik kogude dubleerimine ülikooliraamatukogude osas
- osa erakõrgkoolide raamatukogude suhteliselt nõrk komplekteeritus
- infotöötajate suhteliselt madalad palgad, sellest tulenev vähene motiveeritus
- elektrooniliste andmebaaside info teavikute olemasolu kohta alles ebatäielik (ESTER hõlmab ligikaudu 50% teavikuist)
- erialaraamatukogude e-kataloogide kättesaamatus laiemale avalikkusele, vähene koostöö teiste raamatukogudega
- lugejakoolitus ja teavitus ei jõua raamatukogude kiirele arengule järele
- kooliraamatukogude põhikogude alakomplekteeritus
- raamatukogutundide (kasutajaõppe) vähesus ja juhuslikkus koolis

Arenguvõimalused

- suurem raamatukoguteenuste tutvustamine laiemale üldsusele
- laste aktiivsem lugema innustamine
- infopädevusalaste koolituste läbiviimine lugejaile
- erinevate raamatukogutüüpide parem koostöö koolituse vallas
- koolitusprogrammide mitmekesistamine
- kooliraamatukogude põhikogude riikliku rahastamise kindlustamine
- Eesti teadusraamatukogude ühisotsingu koondportaali loomine, ESTER Tartu ja Tallinna katmine ühtse otsingusüsteemiga
- teadusraamatukogude harukogude teavikute kajastamine e-kataloogis ESTER
- ühise digiteerimiskava kooskõlastamine
- ühise digiteerimiskeskuse arendamine Eesti Rahvusraamatukogu digiteerimiskeskuse baasilt, digiteerimiskavade kooskõlastamine teiste mäluasutustega dubleerimise vältimiseks ja ressursside paremaks kasutamiseks
- erialaraamatukogude kogude avamine teistele raamatukogudele ja selle kaudu kõigile lugejaile
- raamatukogunduse jms valdkondade alase teadus- ja arendustöö jätkamine
- rahvusvahelise koostöö arendamine

Takistused, ohud

- tulude vähenemine muutuvas majandusolukorras
- lahtiolekuaegade vähenemine tulude vähenedes
- lugemuse vähenemine
- paljudes raamatukogudes vajadus hoonete remondi või uuendamise järele, infrastruktuuri halb olukord
- kasutatakse erinevaid raamatukoguprogramme
- IT taseme kiire arenguga suurenenud vajadused täiendavateks investeeringuteks, arvutite väljavahetamiseks ja tehnilise taseme kaasajastamiseks
- probleemid autoriõigusega (auviste kojulaenutusvõimaluste puudumine)
- väga hea interdistsiplinaarse koolitusega noorte raamatukoguhoidjate puudus
- eelarvete vähenemisega kaasnevad ohud teavikute komplekteerimise ja teadusandmebaaside litsentside ostmise järjepidevusele
- haldusreformiga kaasneda võivad ohud rahvaraamatukogude regionaalsele võrgule

10.6. ARENGUPROGNOOS 3-5 AASTAKS

- Rahvaraamatukogude võrgu säilimine;
- Rahvaraamatukogude jätkusuutlik toimimine kogukonna keskustena;
- Hõive püsimine senisel tasemel;
- Infotehnoloogiline areng valdkonnas jätkub (e-kataloogid jne);
- Raamatukogude põhifunktsioonide jätkusuutlik areng on seoses majanduslike võimalustega;
- Riigipoolse ja omavalitsuste toetuse ajutine vähenemine majanduslike võimaluste piiratuse tõttu.

10.7. EKSPERDID

Avaldame tänu kõigile töö valmimisele kaasa aidanud ekspertidele,
ka neile, keda ei ole loetelus nimetatud.

Nimi	Organisatsioon
Meeli Veskus	Kultuuriministeerium
Margit Jõgi	Eesti Rahvusraamatukogu
Jaanus Kõuts	Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu kooliraamatukogude sektsioon
Taivo Raud	Haridus- ja Teadusministeerium
Mare-Nelli Ilus	ELNET Konsortsium
Krista Talvi	Eesti Rahvusraamatukogu
Ilme Sepp	Läänemaa Keskraamatukogu

Lisa 10.1

Rahvaraamatukogud (haruraamatukogudega) 2008

Harjumaa

Aegviidu Vallaraamatukogu
Alavere Raamatukogu
Anija Raamatukogu
Ardu Raamatukogu
Aruküla Raamatukogu
Habaja Raamatukogu
Harju Maakonnaraamatukogu
Harju-Risti Raamatukogu
Harku Raamatukogu
Hirvli Raamatukogu
Hüüru Raamatukogu
Joaveski Raamatukogu
Jõelähtme Raamatukogu
Jüri Raamatukogu
Kaberneeme Raamatukogu
Kehra Linnaraamatukogu
Kernu Raamatukogu
Kiili Raamatukogu
Kiisa Raamatukogu
Klooga Raamatukogu
Kodasoo Raamatukogu
Kolga Raamatukogu
Kose Raamatukogu
Kose-Uuemõisa Raamatukogu
Kostivere Raamatukogu
Kuusalu Raamatukogu
Kõnnu Raamatukogu
Lagedi Raamatukogu
Laitse Raamatukogu
Laulasmaa Raamatukogu
Lehetu Raamatukogu
Lehola Raamatukogu
Loksa Linnaraamatukogu
Loo Raamatukogu
Maardu Linnaraamatukogu
Neeme Raamatukogu
Oru Raamatukogu
Padise Raamatukogu
Paldiski Linnaraamatukogu
Pikavere Raamatukogu
Prangli Raamatukogu
Raasiku Raamatukogu
Ravila Raamatukogu
Riisipere Raamatukogu
Ruila Raamatukogu
Rummu Raamatukogu
Saku Vallaraamatukogu
Saue Linna Raamatukogu
Saue Vallaraamatukogu
Tabasalu Raamatukogu
Turba Raamatukogu
Vaida Raamatukogu
Vasalemma Raamatukogu
Vihasoo Raamatukogu
Viimsi Raamatukogu
Viinistu Raamatukogu
Vääna Raamatukogu
Ääsmäe Raamatukogu

sh Tallinn

Tallinna Keskraamatukogu
haruraamatukogud:
Kadrioru raamatukogu
Kalamaja raamatukogu
Kopli raamatukogu
Kännukuke raamatukogu
Laagna raamatukogu
Merivälja raamatukogu
Männi raamatukogu
Männiku raamatukogu
Nurmenuku raamatukogu
Nõmme raamatukogu
Paepealse raamatukogu
Pelguranna raamatukogu
Pirita raamatukogu
Pääsküla raamatukogu
Sõle raamatukogu
Sääse raamatukogu
Tondi raamatukogu
Torupilli raamatukogu
Väike-Õismäe raamatukogu

Hiiumaa

Emmaste Raamatukogu
Hellamaa Raamatukogu
Käina Raamatukogu
Kärdla Linnaraamatukogu
Kõrgessaare Raamatukogu
Palade Rahvaraamatukogu
Suuremõisa Raamatukogu

Ida-Virumaa

Ahtme haruraamatukogu
Alajõe Raamatukogu
Aseri Vallaraamatukogu
Avinurme Raamatukogu
Erra Raamatukogu
Iisaku Raamatukogu
Jõhvi haruraamatukogu

Jõhvi Keskraamatukogu
Kiikla Raamatukogu
Kiviõli Linnaraamatukogu
Kohtla-Järve Keskraamatukogu
Kohtla-Nõmme Vallaraamatukogu
Kukruse haruraamatukogu
Kuremäe Raamatukogu
Kurtna Raamatukogu
Lohusuu Raamatukogu
Lüganuse Raamatukogu
Maidla Raamatukogu
Mäetaguse Raamatukogu
Narva Keskraamatukogu
Narva Keskraamatukogu haruraamatukogu
Narva Kreenholmi Raamatukogu
Narva-Jõesuu Linnaraamatukogu
Olgina Raamatukogu
Oonurme Raamatukogu
Oru haruraamatukogu
Pagari Raamatukogu
Piilsi Raamatukogu
Puru haruraamatukogu
Püssi Raamatukogu
Rannu Raamatukogu
Saka Raamatukogu
Sillamäe Linna Keskraamatukogu
Sinimäe Raamatukogu
Sirgala haruraamatukogu
Sonda Raamatukogu
Soonurme Raamatukogu
Tammiku Raamatukogu
Toila Raamatukogu
Tudulinna Raamatukogu
Ulvi Raamatukogu
Vaivara Raamatukogu
Varja Raamatukogu
Voka Raamatukogu

Jõgevamaa

Adavere Raamatukogu
Aidu Raamatukogu
Elistvere Raamatukogu
Esku Raamatukogu
Jõgeva Linnaraamatukogu
Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu
Kaarepere Raamatukogu
Kasepää Raamatukogu
Kuremaa Raamatukogu
Laiuse Raamatukogu
Lustivere Raamatukogu
Lümati Raamatukogu
Maarja Raamatukogu
Mustvee Linnaraamatukogu
Pajusi Raamatukogu
Pala Raamatukogu
Palamuse Raamatukogu
Puurmani Raamatukogu
Raja Raamatukogu
Saare Raamatukogu
Sadala Raamatukogu
Saduküla Raamatukogu
Siimusti Raamatukogu
Tabivere Raamatukogu
Tapiku Raamatukogu
Torma Raamatukogu
Tõikvere Raamatukogu
Vaimastvere Raamatukogu
Voore Raamatukogu
Vägeva Raamatukogu

Järvamaa

Ahula Raamatukogu
Albu Raamatukogu
Ambla Raamatukogu
Anna Raamatukogu
Aravete Raamatukogu
Ervita Raamatukogu
Imavere Raamatukogu
Järva-Jaani Raamatukogu
Järva-Madise Raamatukogu
Järvamaa Keskraamatukogu
Kabala Raamatukogu
Kareda Valla Raamatukogu
Karinu Raamatukogu
Koeru Raamatukogu
Koigi Raamatukogu
Kolu Raamatukogu
Käravete Raamatukogu
Käsukonna Raamatukogu
Laupa Raamatukogu
Oisu Raamatukogu
Ollepa Raamatukogu
Päinurme Raamatukogu
Reinevere Raamatukogu
Roosna-Alliku Vallaraamatukogu
Sargvere Raamatukogu
Taikse Raamatukogu
Tarbja Raamatukogu
Türi Raamatukogu
Türi-Alliku Raamatukogu
Vao Raamatukogu
Viisu Raamatukogu
Väätsa Raamatukogu
Änari Raamatukogu

Läänemaa

Asuküla Raamatukogu
Kirbla Raamatukogu
Kullamaa Raamatukogu
Kõmsi Raamatukogu
Lihula Valla Raamatukogu
Liivi Raamatukogu
Lääne Maakonna Keskraamatukogu
Martna Raamatukogu
Metsküla Raamatukogu
Noarootsi Raamatukogu
Nõva Raamatukogu
Oru Raamatukogu
Palivere Raamatukogu
Ridala Raamatukogu
Risti Raamatukogu
Rõude Raamatukogu
Sutlepa Raamatukogu
Taebla Raamatukogu
Tuudi Raamatukogu
Uuemõisa Raamatukogu
Vatla Raamatukogu
Virtsu Raamatukogu
Vormsi Raamatukogu

Lääne-Virumaa

Aaspere Raamatukogu
Assamalla Raamatukogu
Haljala Raamatukogu
Hulja Raamatukogu
Jäneda Raamatukogu
Kadila Raamatukogu
Kadrina Valla Raamatukogu
Karepa Raamatukogu
Kihlevere Raamatukogu
Kiltsi Raamatukogu
Kunda Linnaraamatukogu
Laekvere Raamatukogu
Lehtse Raamatukogu
Lepna Raamatukogu
Lääne-Virumaa Keskraamatukogu
Muuga Raamatukogu
Piibe Raamatukogu
Rakke Raamatukogu
Roela Raamatukogu
Saksi Raamatukogu
Salla Raamatukogu
Simuna Raamatukogu
Sõmeru Raamatukogu
Tamsalu Raamatukogu
Tapa Linnaraamatukogu
Triigi Raamatukogu
Tudu Raamatukogu
Uhtna Raamatukogu
Ulvi Raamatukogu
Vajangu Raamatukogu
Varangu Raamatukogu
Venevere Raamatukogu
Vergi Raamatukogu
Vihula Raamatukogu
Viitna Raamatukogu
Vinni-Pajusti Raamatukogu
Viru-Jaagupi Raamatukogu
Viru-Kabala Raamatukogu
Viru-Nigula Raamatukogu
Vohnja Raamatukogu
Võsu Raamatukogu
Võsupere Raamatukogu
Väike-Maarja Valla Raamatukogu

Pärnumaa

Allikukivi Raamatukogu
Anelema Raamatukogu
Are Raamatukogu
Aruvälja Raamatukogu
Audru Raamatukogu
Häädemeeste Raamatukogu
Jõesuu Raamatukogu
Jõõpre Raamatukogu
Kabli Raamatukogu
Kaisma Raamatukogu
Kihlepa Raamatukogu
Kihnu Raamatukogu
Kilingi-Nõmme Raamatukogu
Koonga Raamatukogu
Lavassaare Raamatukogu
Libatse Raamatukogu
Lindi Raamatukogu
Lõpe Raamatukogu
Massiaru Raamatukogu
Paikuse Raamatukogu
Pootsi Raamatukogu
Pärnjõe Raamatukogu
Pärnu Keskraamatukogu
Pärnu-Jaagupi Raamatukogu
Ranna haruraamatukogu
Rääma haruraamatukogu
Sauga Raamatukogu
Saulepi Raamatukogu
Sindi Linnaraamatukogu
Suigu Raamatukogu
Surju Raamatukogu
Suurejõe Raamatukogu
Tali Raamatukogu
Tootsi Raamatukogu
Tori Raamatukogu
Treimani Raamatukogu
Tõhela Raamatukogu
Tõstamaa Raamatukogu

Urge Raamatukogu
Uulu Raamatukogu
Vahenurme Raamatukogu
Varbla Raamatukogu
Vihtra Raamatukogu
Võidula Raamatukogu
Võiste Raamatukogu
Vändra Raamatukogu
Ülejõe haruraamatukogu

Põlvamaa

Ahja Raamatukogu
Erastvere Raamatukogu
Hanikase Raamatukogu
Himmaste Raamatukogu
Kanepi Raamatukogu
Karilatsi Raamatukogu
Kauksi Raamatukogu
Kiidjärve Raamatukogu
Kiuma Raamatukogu
Krootuse Raamatukogu
Lahe Raamatukogu
Leevaku Raamatukogu
Leevi Raamatukogu
Linte Raamatukogu
Maaritsa Rahvaraamatukogu
Mikitamäe Raamatukogu
Mooste Raamatukogu
Orava Raamatukogu
Peri Raamatukogu
Põlgaste Raamatukogu
Põlva Keskraamatukogu
Rasina Raamatukogu
Ruusa Raamatukogu
Räpina Linna Keskraamatukogu
Saatse Raamatukogu
Saverna Rahvaraamatukogu
Taevaskoja Raamatukogu
Tilsi Raamatukogu
Valgjärve Rahvaraamatukogu
Vana-Koiola Raamatukogu
Vanaküla Raamatukogu
Vastse-Kuuste Raamatukogu
Veriora Raamatukogu
Võõpsu Raamatukogu
Värska Raamatukogu

Raplamaa

Alu Raamatukogu
Eidapere Raamatukogu
Hageri Raamatukogu
Hagudi Raamatukogu
Haimre Raamatukogu
Härgla Raamatukogu
Ingliste Raamatukogu
Juuru Raamatukogu
Järlepa Raamatukogu
Järvakandi Aleviraamatukogu
Kabala Raamatukogu
Kaiu Raamatukogu
Keava Raamatukogu
Kehtna Raamatukogu
Kivi-Vigala Raamatukogu
Kodila Raamatukogu
Kohila Raamatukogu
Kuimetsa Raamatukogu
Kuusiku Raamatukogu
Käru Raamatukogu
Laukna Raamatukogu
Lelle Raamatukogu
Märjamaa Raamatukogu
Purku Raamatukogu
Päärdu Raamatukogu
Raikküla Raamatukogu
Rapla Keskraamatukogu
Sipa Raamatukogu
Teenuse Raamatukogu
Vahastu Raamatukogu
Valgu Raamatukogu
Valtu Raamatukogu
Vana-Vigala Raamatukogu
Varbola Raamatukogu

Saaremaa

Abruka Raamatukogu
Aste Raamatukogu
Audla Raamatukogu
Eikla Raamatukogu
Hellamaa Raamatukogu
Kaali Raamatukogu
Kaarma Raamatukogu
Kihelkonna Raamatukogu
Kärla Raamatukogu
Kõrkvere Raamatukogu
Laimjala Raamatukogu
Leisi Raamatukogu
Liiva Raamatukogu
Lümanda Raamatukogu
Metsküla Raamatukogu
Mustjala Raamatukogu
Orissaare Raamatukogu
Pihtla Raamatukogu
Pärsama Raamatukogu
Randvere Raamatukogu
Ruhnu Raamatukogu
Saare Maakonna Keskraamatukogu
Sakla Raamatukogu

Salme Raamatukogu
Sandla Raamatukogu
Tagavere Raamatukogu
Taritu Raamatukogu
Torgu Raamatukogu
Tornimäe Raamatukogu
Valjala Raamatukogu
Võhma Raamatukogu

Tartumaa

Alatskivi Keskraamatukogu
Elva Linnaraamatukogu
Härma Raamatukogu
Ilmatsalu Raamatukogu
Järvselja Raamatukogu-Rahvamaja
Kallaste Raamatukogu
Kambja Raamatukogu
Kavastu Raamatukogu
Kokora Raamatukogu
Kolkja Raamatukogu
Konguta Raamatukogu
Koosa Raamatukogu
Koruste Raamatukogu
Kureküla Raamatukogu
Kuuste Raamatukogu
Kõrveküla Raamatukogu
Külitse Raamatukogu
Laeva Raamatukogu
Lohkva Raamatukogu
Luke Raamatukogu
Luunja Raamatukogu
Lähte Raamatukogu
Lääniste Raamatukogu
Meeksi Raamatukogu
Meerapalu Raamatukogu
Melliste Raamatukogu
Nina Raamatukogu
Nõgiaru Raamatukogu
Nõo Raamatukogu
Piirissaare Raamatukogu
Puhja Raamatukogu
Rannu Raamatukogu
Roiu Raamatukogu
Rõngu Raamatukogu
Sangla Raamatukogu
Tammistu Raamatukogu
Tartu O. Lutsu nim. Linnaraamatukogu
Teedla Raamatukogu
Tõrvandi Raamatukogu
Ulila Raamatukogu
Uula Raamatukogu
Valguta Raamatukogu
Vara Raamatukogu
Varnja Raamatukogu
Vedu Raamatukogu
Välgi Raamatukogu
Võnnu Raamatukogu
Võõpste Raamatukogu
Äksi Raamatukogu
Ülenurme Raamatukogu

Valgamaa

Aakre Raamatukogu
Hargla Raamatukogu
Hellenurme Raamatukogu
Helme Raamatukogu
Hummuli Raamatukogu
Kaagjärve Raamatukogu
Keeni Raamatukogu
Koikküla Raamatukogu
Kuigatsi Raamatukogu
Laatre Raamatukogu
Lüllemäe Raamatukogu
Nõuni Raamatukogu
Otepää Linnaraamatukogu
Puka Raamatukogu
Pühajärve Raamatukogu
Riidaja Raamatukogu
Sangaste Raamatukogu
Sooru Raamatukogu
Taagepera Raamatukogu
Tagula Raamatukogu
Tsirguliina Raamatukogu
Tõrva Lasteraamatukogu
Tõrva Linnaraamatukogu
Valga Keskraamatukogu
Õru Rahvaraamatukogu

Viljandimaa

Abja Raamatukogu
Halliste Raamatukogu
Heimtali Raamatukogu
Holstre Raamatukogu
Kamara Raamatukogu
Karksi Raamatukogu
Karksi-Nuia Raamatukogu
Karula Rraamatukogu
Kolga-Jaani Raamatukogu
Kõo Raamatukogu
Kõpu Raamatukogu
Kärstna Raamatukogu
Leie Raamatukogu
Lilli Raamatukogu
Meleski Raamatukogu
Mõisaküla Raamatukogu
Oiu Raamatukogu

Olustvere Raamatukogu
Paistu Raamatukogu
Pilistvere Raamatukogu
Puiatu Raamatukogu
Päri Raamatukogu
Pärsti Rahvaraamatukogu
Ramsi Raamatukogu
Rimmu Raamatukogu
Saarepeedi Raamatukogu
Suislepa Raamatukogu
Suure-Jaani Linnaraamatukogu
Sürgavere Raamatukogu
Tarvastu Raamatukogu
Tuhalaane Raamatukogu
Tänassilma Raamatukogu
Tääksi Raamatukogu
Uue-Kariste Raamatukogu
Uusna Raamatukogu
Vana-Võidu Raamatukogu
Vastemõisa Raamatukogu
Viiratsi Raamatukogu
Viljandi Linnaraamatukogu
Võhma Linnaraamatukogu
Väluste Raamatukogu
Õisu Raamatukogu
Urvaste Raamatukogu
Vaabina Raamatukogu
Vana-Vastseliina Raamatukogu
Varstu Raamatukogu
Vastseliina Raamatukogu
Viitina Raamatukogu
Võrumaa Keskraamatukogu

Võrumaa

Antsla Linnaraamatukogu
Haabsaare Raamatukogu
Haanja Raamatukogu
Kirepi Raamatukogu
Krabi Raamatukogu
Kuldre Raamatukogu
Kuutsi Raamatukogu
Kääpa Raamatukogu
Lasva Raamatukogu
Linda Raamatukogu
Loosi Raamatukogu
Luhamaa Raamatukogu
Luutsniku Raamatukogu
Meremäe Raamatukogu
Misso Raamatukogu
Mõniste Raamatukogu
Nursi Raamatukogu
Obinitsa Raamatukogu
Osula Raamatukogu
Otsa Raamatukogu
Parksepa Raamatukogu
Puiga Raamatukogu
Ruusmäe Raamatukogu
Rõuge Raamatukogu
Sõmerpalu Raamatukogu
Sänna Raamatukogu
Tsolgo Raamatukogu
Tsooru Raamatukogu

Lisa 10.2

Teadus- ja erialaraamatukogud 2008

Eesti Rahvusraamatukogu	Tallinn

Ülikoolide raamatukogud

Eesti Kunstiakadeemia Teaduslik Raamatukogu	Tallinn
Eesti Maaülikooli Raamatukogu	Tartu
Loomakasvatusinstituudi Raamatukogu	Tartu
Põllumajandus- ja Keskkonnainstituudi Polli Aianduse Instituudi Raamatukogu	Viljandimaa
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Raamatukogu	Tallinn
Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu	Tallinn
Kuressaare Kolledži raamatukogu	Kuressaare
Küberneetika Instituudi raamatukogu	Tallinn
Majandusteaduskonna raamatukogu	Tallinn
Põlevkivi Instituudi raamatukogu	Kohtla-Järve
Tallinna Kolledži raamatukogu	Tallinn
Virumaa Kolledži raamatukogu	Kohtla-Järve
Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu	Tallinn
Ajaloo Instituudi raamatukogu	Tallinn
Balti Filmi- ja Meediakooli raamatukogu	Tallinn
Eesti Humanitaarinstituudi raamatukogu	Tallinn
Haapsalu Kolledži raamatukogu	Haapsalu
Kultuuriraamatukogu (Kunstide Instituudi raamatukogu)	Tallinn
Meditsiiniinfokeskus	Tallinn
Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituudi raamatukogu	Tallinn
Rakvere Kolledži raamatukogu	Rakvere
Sotsiaaltöö Instituudi raamatukogu	Tallinn
Spordiraamatukogu (Terviseteaduste ja Spordi Instituudi raamatukogu)	Tallinn
Ökoloogiainstituudi raamatukogu	Tallinn
Tartu Ülikooli Raamatukogu	Tartu
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudi raamatukogu	Tartu
Ajaloo Muuseumi arhiivraamatukogu	Tartu
Arheoloogia õppetooli raamatukogu	Tartu
Biomeedikumi raamatukogu	Tartu
Eesti Biokeskuse raamatukogu	Tartu
Eesti keele osakonna raamatukogu	Tartu
Eesti Mereinstituudi raamatukogu	Tallinn
Euroopa Kolledži raamatukogu	Tartu
Farmaatsia Instituudi raamatukogu	Tartu
Filosoofia osakond / eetikakeskuse raamatukogu	Tartu
Füüsika Instituudi raamatukogu	Tartu
Füüsikaraamatukogu	Tartu
Geograafia Instituudi raamatukogu	Tartu
Geoloogia Instituudi raamatukogu	Tartu
Hispaania filoloogia raamatukogu	Tartu
Iuridicumi teabekeskus	Tartu
Keelekeskuse raamatukogu	Tartu
Keemiaraamatukogu	Tartu
Kehakultuuriteaduskonna raamatukogu	Tartu
Klassikalise filoloogia osakonna raamatukogu	Tartu

Kunstiajaloo õppetooli raamatukogu	Tartu
Majandusraamatukogu	Tartu
Matemaatika-informaatikateaduskonna raamatukogu	Tartu
Narva Kolledži raamatukogu	Narva
Prantsuse uuringute keskuse raamatukogu	Tartu
Pärnu Kolledži raamatukogu	Pärnu
SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Meditsiiniinfo Keskus	Tartu
Saksa filoloogia õppetooli raamatukogu	Tartu
Semiootika osakonna raamatukogu	Tartu
Skandinavistika õppetooli raamatukogu	Tartu
Soome-Ugri osakonna raamatukogu	Tartu
Sotsiaalteaduskonna raamatukogu	Tartu
Teatriteaduse ja kirjandusteooria õppetooli raamatukogu	Tartu
Türi Kolledži raamatukogu	Türi
Viljandi Kultuuriakadeemia raamatukogu	Viljandi
Õigusinstituudi teabekeskus	Tallinn
Õpetajate Seminari raamatukogu	Tartu
Üldkeeleteaduse osakonna raamatukogu	Tartu

Kõrgkoolide raamatukogud

Akadeemia Nord raamatukogu	Tallinn
Audentese Ülikooli raamatukogu	Tallinn
Balti Kaitsekolledži raamatukogu	Tallinn
EELK Usuteaduste Instituudi raamatukogu	Tallinn
Eesti-Ameerika Äriakadeemia raamatukogu	Tallinn
Eesti Infotehnoloogia Kolledži raamatukogu	Tallinn
Eesti Mereakadeemia raamatukogu	Tallinn
Estonian Business School`i raamatukogu	Tallinn
Euroülikooli raamatukogu	Tallinn
Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste raamatukogu	Tartu
Kõrgema Usuteadusliku Seminari raamatukogu	Tartu
Mainori Kõrgkooli raamatukogu	Tallinn
Sisekaitseakadeemia raamatukogu	Tallinn
Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli raamatukogu	Tallinn
Tartu Lennukolledži raamatukogu	Tartu
Tallinna Pedagoogilise Seminari raamatukogu	Tallinn
Tallinna Tehnikakõrgkooli raamatukogu	Tallinn
Tartu Kõrgema Kunstikooli raamatukogu	Tartu
Tartu Tervishoiu Kõrgkooli raamatukogu	Tartu

Ametiasutuste raamatukogud

Eesti Ajalooarhiivi raamatukogu	Tartu
Eesti Panga raamatukogu	Tallinn
Eesti Patendiraamatukogu	Tallinn
Eesti Kaitsejõudude Peastaabi raamatukogu (sh 7 allüksuste raamatukogu)	Tallinn
Justiitsministeeriumi raamatukogu	Tallinn
Keskkonnaministeeriumi raamatukogu	Tallinn
Metsakaitse ja Metsauuenduskeskuse raamatukogu	Tallinn
Muinsuskaitseameti raamatukogu	Tallinn
Politseiameti eriraamatukogu	Tallinn
Riigiarhiivi raamatukogu	Tallinn
Riigikohtu raamatukogu	Tallinn
Riigikontrolli infokeskus	Tallinn

Statistikaameti teabekeskus	Tallinn
Tallinna Linnaarhiivi raamatukogu	Tallinn
Välisministeeriumi raamatukogu	Tallinn

Teadusasutuste, kutse- ja teadusühingute raamatukogud

Eesti Geoloogiakeskuse tehnikaraamatukogu	Tallinn
Eesti Looduseuurijate Seltsi raamatukogu	Tartu
Eesti Looduskaitse Seltsi raamatukogu	Tallinn
Eesti Maaviljeluse Instituudi raamatukogu	Tallinn
Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi raamatukogu	Tallinn
Eesti Rahvusringhäälingu raamatukogu	Tallinn
Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutuse Innove raamatukogu	Tallinn
Emakeele Seltsi raamatukogu	Tallinn
Tallinna Botaanikaaia raamatukogu	Tallinn
Tartu Observatooriumi raamatukogu	Tartu

Meditsiiniraamatukogud

SA TÜ Kliinikumi meditsiiniinfo keskus	Tartu
SA TÜ Kliinikumi Lastekliiniku raamatukogu	Tartu

Muuseumiraamatukogud

C. R. Jakobsoni Talumuuseumi raamatukogu	Pärnumaa
Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseumi raamatukogu	Võru
Eesti Ajaloomuuseumi raamatukogu	Tallinn
Eesti Arhitektuurimuuseumi raamatukogu	Tallinn
Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu	Tartu
Eesti Kunstimuuseumi raamatukogu	Tallinn
Eesti Loodusmuuseumi raamatukogu	Tallinn
Eesti Meremuuseumi raamatukogu	Tallinn
Eesti Põllumajandusmuuseumi raamatukogu	Tartumaa
Eesti Rahva Muuseumi raamatukogu	Tartu
Eesti Spordimuuseumi raamatukogu	Tartu
Eesti Sõjamuuseumi – Kindral Laidoneri muuseumi raamatukogu	Tallinn
Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi raamatukogu	Tallinn
Eesti Vabaõhumuuseumi raamatukogu	Tallinn
Läänemaa Muuseumi raamatukogu	Haapsalu
Narva Muuseumi raamatukogu	Narva
Pärnu Muuseumi raamatukogu	Pärnu
Saare Arhiivraamatukogu	Kuressaare
Tartu Kunstimuuseumi raamatukogu	Tartu
Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse Muuseumi raamatukogu	Tallinn
Viljandi Muuseumi raamatukogu	Viljandi

Muud raamatukogud

Eesti Hoiuraamatukogu	Tallinn
Eesti Lastekirjanduse Keskus	Tallinn
Eesti Pimedate Raamatukogu	Tallinn
Prantsuse Kultuurikeskuse raamatukogu	Tallinn
Soome Instituudi raamatukogu	Tallinn
Taani Kultuuri Instituudi raamatukogu	Tallinn
Tallinna Saksa Kultuuriinstituudi raamatukogu	Tallinn
Tartu Saksa Kultuuriinstituudi raamatukogu	Tartu

Lisa 10.3

Koolid, kus on olemas raamatukogu 2009

Harjumaa

Algkoolid

Erakool Läte
Harku-Järve Lasteaed-Algkool
Neeme Algkool
Keila SOS H. Gmeineri Algkool

Põhikoolid

Aegviidu Põhikool
Alavere Põhikool
Ardu Kool
Aruküla Põhikool
Harmi Põhikool
Kajamaa Kool
Kernu Põhikool
Kosejõe Kool
Kostivere Põhikool
Kurtna Kool
Laagri Kool
Lagedi Põhikool
Laulasmaa Kool
Maardu Põhikool
Nissi Põhikool
Oru Põhikool
Padise Põhikool
Pikavere Põhikool
Püünsi Põhikool
Raasiku Põhikool

Gümnaasiumid

Jüri Gümnaasium
Kallavere Keskkool
Kehra Gümnaasium
Keila Kool
Keila Ühisgümnaasium
Kiili Gümnaasium
Keila Joa Sanatoorne Internaatkool
Kolga Keskkool
Kuusalu Keskkool
Loksa 1. Keskkool
Loksa Vene Gümnaasium
Loo Keskkool
Maardu Gümnaasium
Paldiski Gümnaasium
Paldiski Vene Gümnaasium
Saku Gümnaasium
Saue Gümnaasium
Tabasalu Ühisgümnaasium
Turba Gümnaasium
Viimsi Keskkool
Vasalemma Põhikool
Ämari Põhikool

Tallinn

Algkoolid

Lasnamäe Lasteaed-Algkool
Tallinna Lepistiku Lasteaed-Algkool
Tallinna Mustamäe I Lasteaed-Algkool

Põhikoolid

Kalamaja Põhikool
Lasnamäe Põhikool
Ristiku Põhikool
Sõle Põhikool
Tallinna Balletikooli üldharidusklassid
Tallinna I Internaatkool
Tallinna Kivimäe Põhikool
Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhukool
Tallinna Laagna Lasteaed-Põhikool
Tallinna Nõmme Põhikool
Tallinna Pelguranna Põhikool
Tallinna Rahumäe Põhikool
Tallinna Vaba Waldorfkool
Õismäe Kool

Gümnaasiumid

Audentese Erakool
Audentese Spordigümnaasium
EBS Gümnaasium
Eesti Rahvusvaheline Kool
Ehte Humanitaargümnaasium
Gustav Adolfi Gümnaasium
Haabersti Vene Gümnaasium
Haabersti Vene Eragümnaasium
Jakob Westholmi Gümnaasium
Kadrioru Saksa Gümnaasium
Karjamaa Gümnaasium
Lasnamäe Gümnaasium
Lasnamäe Vene Gümnaasium
Lasnamäe Üldgümnaasium
Liivalaia Gümnaasium
Pelgulinna Gümnaasium
Pirita Majandusgümnaasium
Rocca al Mare Kool
Tallinna 21. Kool
Tallinna 32. Keskkool
Tallinna 37. Keskkool
Tallinna 53. Keskkool
Tallinna Arte Gümnaasium
Tallinna Heleni Kool
Tallinna Humanitaargümnaasium
Tallinna Inglise Kolledž
Tallinna Juhkentali Gümnaasium
Tallinna Juudi Kool
Tallinna Järveotsa Gümnaasium
Tallinna Kesklinna Vene Gümnaasium
Tallinna Kristiine Gümnaasium
Tallinna Kunstigümnaasium
Tallinna Kuristiku Gümnaasium
Tallinna Laagna Gümnaasium
Tallinna Lilleküla Gümnaasium
Tallinna Linnamäe Vene Lütseum
Tallinna Läänemere Gümnaasium
Tallinna Mahtra Gümnaasium
Tallinna Mustamäe Gümnaasium
Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium
Tallinna Mustamäe Reaalgümnaasium
Tallinna Mustjõe Gümnaasium
Tallinna Muusikakeskkool
Tallinna Nõmme Gümnaasium
Tallinna Pae Gümnaasium
Tallinna Paekaare Gümnaasium
Tallinna Prantsuse Lütseum
Tallinna Pääsküla Gümnaasium
Tallinna Ranniku Gümnaasium
Tallinna Reaalkool
Tallinna Saksa Gümnaasium
Tallinna Sikupilli Keskkool
Tallinna Tehnikagümnaasium
Tallinna Tõnismäe Reaalkool
Tallinna Täiskasvanute Gümnaasium
Tallinna Vanalinna Täiskasvanute Gümnaasium
Tallinna Väike-Õismäe Gümnaasium
Tallinna Õismäe Humanitaargümnaasium
Tallinna Õismäe Vene Lütseum
Tallinna Ühisgümnaasium
Vana-Kalamaja Täiskasvanute Gümnaasium
Vanalinna Hariduskolleegium
Vladimir Kornijenko Eragümnaasium

Hiiumaa

Põhikoolid

Emmaste Põhikool
Kõpu Internaatkool
Lauka Põhikool
Palade Põhikool

Gümnaasiumid

Käina Gümnaasium
Kärdla Ühisgümnaasium

Ida-Virumaa

Põhikoolid

Ahtme Kool
Kohtla Põhikool
Kohtla-Järve Oru Põhikool
Kohtla-Järve Vahtra Põhikool
Maidla Põhikool
Narva Peetri Kool
Narva Vanalinna Riigikool
Sillamäe Eesti Põhikool
Sinimäe Põhikool
Sonda Põhikool

Gümnaasiumid

Aseri Keskkool
Avinurme Keskkool
Iisaku Gümnaasium
Jõhvi Gümnaasium
Jõhvi Vene Gümnaasium
Kiviõli 1. Keskkool
Kiviõli Vene Gümnaasium
Kohtla-Järve Ahtme Gümnaasium
Kohtla-Järve Järve Gümnaasium
Kohtla-Järve Järve Vene Gümnaasium
Kohtla-Järve Kesklinna Gümnaasium
Kohtla-Järve Slaavi Gümnaasium
Kohtla-Järve Tammiku Gümnaasium
Kohtla-Järve Täiskasvanute Gümnaasium
Kohtla-Järve Ühisgümnaasium
Lüganuse Keskkool
Narva 6. Kool
Narva Eesti Gümnaasium
Narva Humanitaargümnaasium
Narva Kesklinna Gümnaasium
Narva Kreenholmi Gümnaasium
Narva Paju Kool
Narva Soldino Gümnaasium
Narva Täiskasvanute Kool
Narva Õigeusu Humanitaarkool
Narva-Jõesuu Keskkool
Pähklimäe Gümnaasium
Sillamäe Astangu Kool
Sillamäe Kannuka Kool
Sillamäe Vanalinna Kool
Toila Gümnaasium

Jõgevamaa

Põhikoolid

Anna Haava nim Pala Kool
C.R.Jakobsoni nim Torma Põhikool
J.V.Veski nim Maarja Põhikool
Kiigemetsa Kool
Laiuse Põhikool
Sadala Põhikool

Gümnaasiumid

Jõgeva Gümnaasium
Jõgeva Täiskasvanute Keskkool
Jõgeva Ühisgümnaasium
Mustvee Gümnaasium
Mustvee Vene Gümnaasium
Oskar Lutsu Palamuse Gümnaasium
Puurmani Gümnaasium
Põltsamaa Ühisgümnaasium
Tabivere Gümnaasium

Järvamaa

Põhikoolid

Kabala Põhikool
Koigi Põhikool
Laupa Põhikool
Peetri Põhikool
Päinurme Internaatkool
Roosna-Alliku Põhikool
Türi Toimetulekukool
Väätsa Põhikool

Gümnaasiumid

Aravete Keskkool
Järva-Jaani Gümnaasium
Koeru Keskkool
Paide Gümnaasium
Paide Täiskasvanute Keskkool
Paide Ühisgümnaasium
Türi Gümnaasium
Türi Majandusgümnaasium

Läänemaa

Algkoolid

Haapsalu Linna Algkool
Uuemõisa Algkool

Põhikoolid

Haapsalu Nikolai Kool
Haapsalu Sanatoorne Internaatkool
Kasari Põhikool
Noarootsi Kool
Oru Kool
Nõva Põhikool
Palivere Põhikool
Ridala Põhikool
Risti Põhikool
Vatla Põhikool
Vidruka Kool
Virtsu Põhikool
Vormsi Lasteaed-Põhikool

Gümnaasiumid

Haapsalu Gümnaasium
Haapsalu Täiskasvanute Gümnaasium
Haapsalu Wiedemanni Gümnaasium
Kullamaa Keskkool
Lihula Gümnaasium
Noarootsi Gümnaasium
Taebla Gümnaasium

Lääne-Virumaa

Algkoolid

Rakvere Linna Algkool

Põhikoolid

Kiltsi Põhikool
Laekvere Põhikool
Lasila Põhikool
Lehtse Põhikool
Muuga Põhikool
Põlula Kool
Sõmeru Põhikool
Tapa Erikool
Vaeküla kool
Vajangu Põhikool

Gümnaasiumid

Haljala Gümnaasium
Kadrina Keskkool
Kunda Ühisgümnaasium
Rakke Gümnaasium
Rakvere Eragümnaasium
Rakvere Gümnaasium
Rakvere Reaalgümnaasium
Rakvere Vene Gümnaasium
Rakvere Õhtukeskkool
Tamsalu Gümnaasium
Tapa Gümnaasium
Tapa Vene Gümnaasium
Vinni-Pajusti Gümnaasium
Väike-Maarja Gümnaasium

Põlvamaa

Põhikoolid

Kauksi Põhikool
Krootuse Põhikool
Mikitamäe Kool
Orava Põhikool
Saverna Põhikool
Tilsi Põhikool
Valgjärve Põhikool
Viluste Põhikool

Gümnaasiumid

Friedebert Tuglase nim. Ahja Keskkool
Kanepi Gümnaasium
Põlva Keskkool
Põlva Ühisgümnaasium
Värska Gümnaasium

Pärnumaa

Algkoolid

Lindi Lasteaed-algkool

Põhikoolid

Are Põhikool
Juurikaru Põhikool
Jõõpre Põhikool
Kaelase Kool
Paikuse Põhikool
Pärnu Kuninga Tänava Põhikool
Pärnu Rääma Põhikool
Pärnu Vanalinna Põhikool
Sauga Põhikool
Taali Põhikool
Tali Põhikool
Tori Põhikool
Uulu Põhikool
Varbla Põhikool
Tootsi Põhikool

Gümnaasiumid

Audru Keskkool
Häädemeeste Keskkool
Kilingi-Nõmme Gümnaasium
Pärnu Hansagümnaasium
Pärnu Koidula Gümnaasium
Pärnu Raeküla Gümnaasium
Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium
Pärnu Täiskasvanute Gümnaasium
Pärnu Vene Gümnaasium
Pärnu Ühisgümnaasium
Pärnu Ülejõe Gümnaasium
Pärnu-Jaagupi Gümnaasium
Sindi Gümnaasium
Tõstamaa Keskkool
Vändra Gümnaasium

Raplamaa

Algkoolid

Järvakandi Lasteaed-Algkool
Lelle Kool
Raikküla Lasteaed-Algkool
Varbola Kool

Põhikoolid

Eidapere Kool
Hagudi Põhikool
Haimre Põhikool
Kabala Lasteaed-Põhikool
Kehtna Põhikool
Käru Põhikool
Raikküla Kool
Valgu Põhikool
Valtu Põhikool
Vana-Vigala Põhikool

Gümnaasiumid

Juuru Gümnaasium
Järvakandi Gümnaasium
Kohila Gümnaasium
Rapla Vesiroosi Gümnaasium
Rapla Ühisgümnaasium
Märjamaa Gümnaasium

Saaremaa

Põhikoolid

Aste Põhikool
Kaali Põhikool
Kallemäe Kool
Kihelkonna Põhikool
Kuressaare Põhikool
Kuressaare Vanalinna Kool
Kärla Põhikool
Lümanda Põhikool
Muhu Põhikool
Mustjala Lasteaed-Põhikool
Orissaare Internaatkool
Salme Põhikool
Tornimäe Põhikool
Valjala Põhikool

Gümnaasiumid

Kuressaare Gümnaasium
Kuressaare Täiskasvanute Gümnaasium
Orissaare Gümnaasium
Saaremaa Ühisgümnaasium
Leisi Keskkool

Tartumaa

Algkoolid

Konguta Kool
Unipiha Algkool
Valguta Algkool-Lasteaed

Põhikoolid

Kaagvere Erikool
Kambja Põhikool
Kammeri Kool
Kolkja Põhikool
Kuuste Kool
Laeva Põhikool
Kõrveküla Põhikool
Mehikoorma Põhikool
Nõo Põhikool
Sillaotsa Põhikool
Tartu Erakool
Tartu Hiie Kool
Tartu Kesklinna Kool
Tartu Kroonuaia Kool
Tartu Rahvusvaheline Kool
Tartu Veeriku Kool
Vara Põhikool

Gümnaasiumid

Juhan Liivi nim. Alatskivi Keskkool
Hugo Treffneri Gümnaasium
Elva Gümnaasium
Kallaste Keskkool
Luunja Keskkool
Lähte Ühisgümnaasium
Miina Härma Gümnaasium
Nõo Reaalgümnaasium
Puhja Gümnaasium
Rannu Keskkool
Rõngu Keskkool
Tartu Annelinna Gümnaasium
Tartu Descartes'i Lütseum
Tartu Emajõe Kool
Tartu Forseliuse Gümnaasium
Tartu Herbert Masingu Kool
Tartu Karlova Gümnaasium
Tartu Kivilinna Gümnaasium
Tartu Kommertsgümnaasium
Tartu Kunstigümnaasium
Tartu Mart Reiniku Gümnaasium
Tartu Raatuse Gümnaasium
Tartu Tamme Gümnaasium
Tartu Täiskasvanute Gümnaasium
Tartu Waldorfgümnaasium
Tartu Vene Lütseum
Võnnu Keskkool
Ülenurme Gümnaasium

Valgamaa

Algkoolid

Aakre Lasteaed-Algkool
Pikasilla Algkool

Põhikoolid

Ala Põhikool
Hargla Kool
Helme Sanatoorne Internaatkool
Hummuli Põhikool
Keeni Põhikool
Lüllemäe Põhikool
Palupera Põhikool
Pühajärve Põhikool
Riidaja Põhikool
Valga Jaanikese Kool
Valga Põhikool

Gümnaasiumid

Otepää Gümnaasium
Audentese Erakooli Otepää filiaal
Puka Keskkool
Tsirguliina Keskkool
Tõrva Gümnaasium
Valga Gümnaasium
Valga Kaugõppegümnaasium
Valga Vene Gümnaasium

Viljandimaa

Algkoolid

Suislepa Lasteaed-Algkool
Viiratsi Algkool

Põhikoolid

Halliste Põhikool
Holstre Kool
Jaagu Lasteaed-põhikool
Kalmetu Põhikool
Kildu Põhikool
Kolga-Jaani Põhikool
Kärstna Põhikool
Lahmuse Kool
Leie Põhikool
Mõisaküla Kool
Olustvere Põhikool
Paistu Põhikool
Puiatu Erikool
Saarepeedi Kool
Sürgavere Põhikool
Tääksi Põhikool
Viljandi Kaare Kool
Viljandi Vaba Waldorfkool
Viljandi Valuoja Põhikool
Ämmuste Kool

Gümnaasiumid

Abja Gümnaasium
C. R. Jakobsoni nim Gümnaasium
Karksi-Nuia Gümnaasium
Suure-Jaani Gümnaasium
Tarvastu Gümnaasium
Viljandi Maagümnaasium
Viljandi Paalalinna Gümnaasium
Võhma Gümnaasium

Võrumaa

Põhikoolid

Kuldre Kool
Kääpa Põhikool
Meremäe-Obinitsa Põhikool
Rõuge Põhikool
Sõmerpalu Põhikool
Vastseliina Internaatkool
Võru I Põhikool
Võru Järve Kool
Osula Põhikool
Urvaste Kool

Gümnaasiumid

Antsla Gümnaasium
Parksepa Keskkool
Varstu Keskkool
Vastseliina Gümnaasium
Võru Kesklinna Gümnaasium
Võru Kreutzwaldi Gümnaasium
Võru Täiskasvanute Gümnaasium
Võru Vene Gümnaasium

Lisa 10.4

Lõpetajate arv raamatukogundusalastel erialadel

Õppeasutus	Õppe-asutuse staatus	Õppekavajärgne õpe	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Kokku
Õppesuund: Ajakirjandus ja infolevi																				
Õppekavade rühm: Raamatukogundus, teabelevi, arhiivindus																				
Tallinna Ülikool	avalik-õiguslik ülikool	diplomiõpe	41	30	3	17	23	2	0	2	1	3	6	38	20	30	4	12		232
Tallinna Ülikool		bakalaureuseõpe	20	51	70	29	28	39	23	10	36	33	26	39	17	30	55	42	34	582
Tallinna Ülikool		magistriõpe		5		3		5	2	5	4	2	2	2	9	26	6	9	23	103
Tallinna Ülikool		doktoriõpe			1								1	1			1			4
Viljandi Kultuurikolledž	riigi rakendus-kõrgkool	rakenduskõrg-haridus	16	25	15	7	25	26	8	12	13	16	11	21	32	10				237
Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuri-akadeemia	riigi rakendus-kõrgkool	rakenduskõrg-haridus															24	20	27	71
Tartu Ülikool	avalik-õiguslik ülikool	magistriõpe																1	1	2

Allikad: Haridus- ja Teadusministeerium, Tallinna Ülikool, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia